

KUUSISTON LINNAN RAUNIOT

Korjaustyöt kesällä 1988

Muurien kunnostusraportti

Minna Korolainen

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ	s.1
2. S-HUONEEN ETELÄINEN ULKOSEINÄ	s.2
3. R-HUONEEN ETELÄINEN ULKOSEINÄ	s.6
4. R-HUONEEN LÄNSISEINÄ	s.9
5. R-HUONEEN ETELÄSEINÄ	s.16
6. R-HUONEEN POHJOISSEINÄ	s.18
7. YHTEENVETO	s.19

LIITTEET:

1. Valokuvaliitteitä a-d
2. Tiedot näytteistä a-f
3. Seiniin tehdyt aukot sekä tiilien esiintyminen (3 kpl)
4. Valokuvaluettelo (dia-,väri- ja mustavalkokuvat)

1. YLEISTÄ

Korjaustyöt Kuusiston linnan rauniolla jatkuivat samaan malliin kuin edellisvuonna. Korjausten kohteena olivat vuonna 1988 seuraavat seinät: S-huoneen eteläinen ulkoseinä sekä R-huoneen eteläinen ulkoseinä, eteläinen sisäseinä, länsi- ja pohjoisseinä. Huonokuntoisia olivat varsinkin S-huoneen etel.ulkoseinä ja R-huoneen länsiseinä. Viimeksi mainitun korjaamiseen menikin suurin osa ajasta.

Laastin ^{x)} valmistusmenetelmä oli sama kuin v. 1987 (ks. raportti). Kiilakiviä oli näillä seinillä niukasti ja niitä lisättiin korjausten yhteydessä. Korjauslaastin väri vaihteli lähes valkoisesta keskiharmaaseen. Paikoin oli seinissä koloja; uutta laastia ei oltu lisätty tai se oli varissut pois.

Kiilakiviä lisättiin runsaasti korjausten aikana ja laastisauman syvyys tuli olemaan noin 1 cm, kuten edelliskesänäkin. Uutta laastia lisättiin eri puolille seiniä, laastin koostumus oli joka puolella sama. Tästä raportista selviää, kuinka syvälle uutta laastia laitettiin (=kuinka paljon edellistä korjauslaastia poistettiin) eri puolilla seinää sekä alueet, jotka säilyivät korjaamattomina (ovat kuitenkin harvinaisia). Korjaustöiden dokumentointi suoritettiin samalla tavalla kuin v. 1987.

Muurareina toimivat toukokuun puolesta välistä kesäkuun puoleen väliin asti Matti Alanen ja Heikki Klingsten, tästä edelleen syksyyn asti Matti Alanen ja Hans Siren.

x) Laastin koostumus v.1988: 8 lapiota Parmoa, 16 hiekkaa sekä 2 dl väriainetta. Laasti oli hieman kellertävämpää kuin v.1987, siinä oli keltaista rautaoksidia.

2. S-huoneen eteläinen ulkoseinä (kartta 1)

Seinä koostuu harmaista, punertavista ja sinertävistä kivistä, joukossa on sekä luonnonkiveä että lohkuttua kiveä. Varsinkin seinän alaosassa on suurikokoisia kiviä, keskiosa koostuu pienemmistä kivistä. Ylhäällä olevat kivet olivat ennen korjausta lähes irtonaisia, laasti kivien välistä oli irtoillut. Kivet eivät olleet varveissa, joskaan eivät myös kovin epäjärjestyksessäkään. V.1987 koekuopituksen yhteydessä havaittiin, että seinä jatkuu maan alle ainakin 2 m. Kivien keskimääräinen koko oli n. 20 x 35 cm ja malliltaan ne olivat pitkulaisia ja sijaitsivat seinällä poikittain.

Ennen korjausta oli uutta sementtilaastia osin kivien päälläkin, osin sitä ei ollut lainkaan: varsinkin seinän ala-itäosassa ja ylä-länsiosassa oli tällaisia aukkoja. Kiilakiviä oli harvassa. Laastisauman leveys vaihteli 1-8 cm välillä. Vanhaa, alkuperäistä laastia ei seinän pinnasta enää todettu, niin moneen kertaan sitä oli korjailtu. Laastisauman leveys oli seinän ylä-itäosassa paikoin 40 cm.

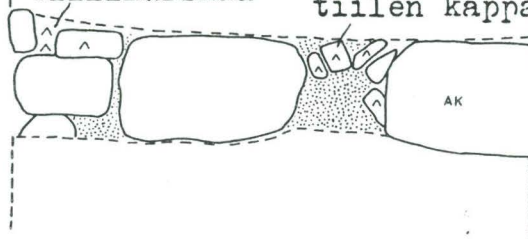
Alue I juuri seinän ylä-itäosassa oli huonokuntoista aluetta, koska kivet olivat irtonaisia. Kunnoltaan kivet olivat kuitenkin suhteellisen hyvätasoisia. Alue II:ssa olivat useat kivet murtuneita, mutta varsinkin alueella III olivat kivet hyvin hauraita: ne halkeilivat ja murtuivat käsiin korjaustöiden aikanakin. Aikaisemmin tutkituilla seinillä ei ollut näin huonokuntoisia kiviä. Nähtävästi tuli oli niitä vaurioittanut. Uuden korjauslaastin paksuus oli 30-45 cm. Alue IV laastisauma ulottui kivien päällekin, ja paikoin oli pieniä koloja ilman laastia.

Ampuma-aukon seinät piirrettiin. Aukon yläreunan kivi vaikutti alkuperäiseltä. Sen ympärillä oli vanhaa kalkkilaastia ja paikoin koloja, joissa ei ollut (enää?) korjauslaastia. Ahvenanmaan kiviä ei poistettu, ne ympäröivät aukkoa joka puolella paitsi yläreunassa. Alkuperäinen kivi oli linjassa, kun taas Ahvenanmaan kivet eivät olleet. Piirros 1, s.3.

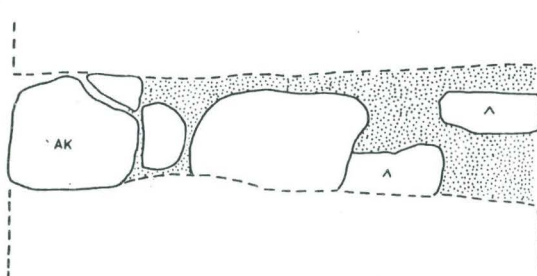
Kiilakiviä laitettiin seinään runsaasti, esim. kiven II:22 ympärille 19 kappaletta.

S-huoneen eteläinen ulkoseinä

Piirros 1. Ampuma-aukon seinät, mk 1:20. Alkuperäinen kentällä piirretty kartta mittakaavassa 1:10, säilytetään museoviraston Turun linnan toimistossa. tiilimurskaa tiilen kappaleita (todennäköisesti alkuperäisiä)

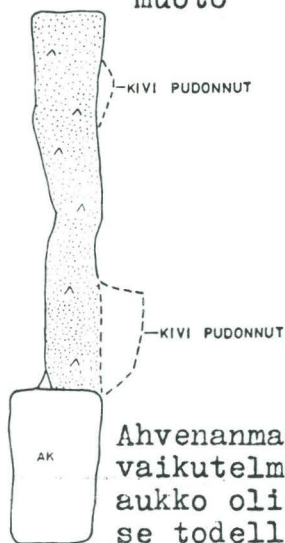
LÄNSEINÄ

ALASEINÄ

ampuma-aukon alkuperäinen muoto

YLÄSEINÄ

Ahvenanmaan kivi saa aikaan vaikutelman, että ampuma-aukko olisi leveämpi, kuin se todellisuudessa on.

LAASTIA JA TIILIMURSKAA

AHVENANMAAN KIVI

LAASTIA NAKYVISSA

TYHJÄ TILA

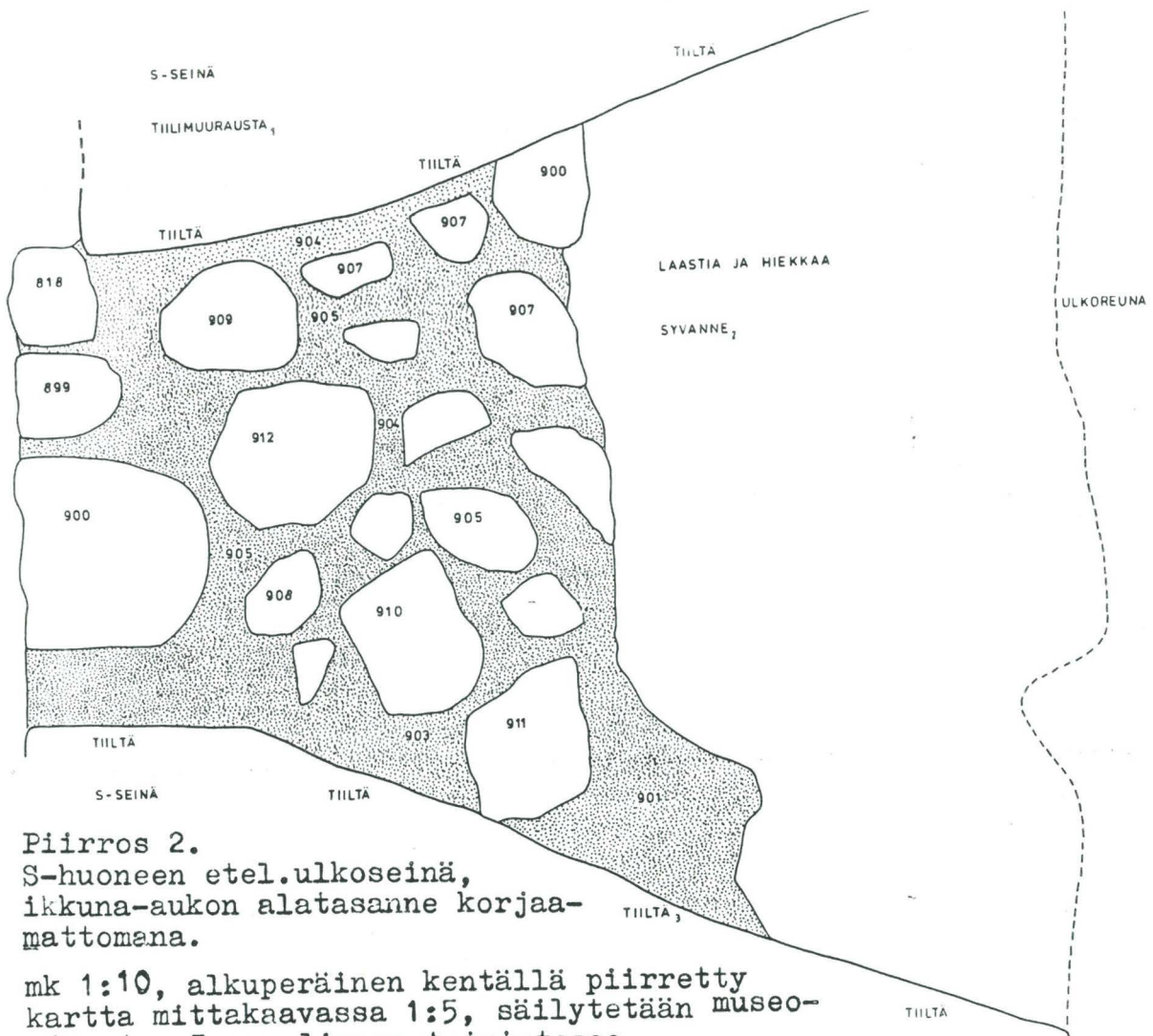
Alue IV:llä sijaitsi vesiaukko; kivien IV:22 ja 29 alapuolella. Aukon suuruus oli S-huoneen eteläisen seinän puolella 20 x 34 cm, syvyys 50 cm (ennen kuin sitä alettiin tutkia seinän toiselta puolelta). Aukon löydyttyä päätettiin tutkia, löytyisikö jäänteitä jonkinlaisesta vesikourusta seinän toiselta puolelta, S-huoneen eteläiseltä sisäseinältä. Ks. erillinen raportti koekaivanto 8802:sta. Vesiaukon alareuna sijaitsi 7,10 m korkeudella, yläreuna 7,40 m korkeudella.

Rikkinäiset kivet tällä seinällä olivat seuraavat: III:12,30; II:11; IV:27 ja 26; V:11,16. Nämä olivat haljenneita. Lisäksi pinta oli lohkeillut seuraavissa kivissä: I:3,10,12,33,34; II:13,18,20; III:5, 9,18,30,32; IV:6,12; V:8,9.

Ikkuna-aukon ympäristöä tutkittiin, ja kiven I:27 ympärillä oleva laasti on vanhaa kalkkilaastia (näyte 5) mitä todennäköisimmin, se oli hyvin murenevaa, seassa oli tiilen kappaleita. Myös kivien I.26,23,24,25,28,32 ja III:25,26,36 ympärillä oli vanhaa laastia, joten ne lienevät alkuperäisillä paikoillaan. Kiviä ei kuitenkaan poistettu, joten tarkkaa selkoa tilanteesta seinän sisällä ei saatu. ^{syv. 5 cm, peitti osin uusi korjauslaastikerros, piirretty kartalla -} Nykyisin ikkuna-aukkoa ympäröi uudet tiilet. ^{kopio -} Ikkuna-aukosta otettiin ^{piiri-} mittavalokuvia (dia 3017-3020, mustavalko 3127-3129) ja ikkuna-aukon alareuna piirrettiin (piirros 2). Ikkuna-aukon länsiosasta pilkkotti alkuperäisiä tiiliä esille (ks. tiilikartta 1, liitteenä). Näkyviin tullut lähes kokonainen tiili oli kooltaan 8 x 10-12 cm, jonka alla oli 2 cm leveä laastisauma, sauman alta näkyi kaksi tiilenpäättä: n. 8 x 10 cm ja 7 x 10 cm. Tiilet jätettiin paikoilleen. Ne sijaitsivat kivien III:32 ja 36 välissä ja niiden syvyys seinän pinnasta oli 7 cm. Ikkuna-aukosta koilliseen, kiven I:23 lounaispuolella näkyvissä tiilimurskaa n. 8 cm syvyydellä, alkuperäisessä laastissa. Uuden laastin paksuus on yläseinässä, itäosassa, 20 cm asti.

Muut seinästä esille tulleet tiilet, tiilen kappaleet ja tiilimurska olivat seuraavat:

- Kiven IV:5 kaakkoispuolella tiilen kappale, jonka koko: 4 x 6 cm, syvyys seinäpinnasta noin 2 cm.
 - Kiven I:10 länsipuolella tiiltä (2 kpl?) laastin alta, ovat poikittain, niiden paks. 5-8 cm, syvyys seinästä 6-7 cm.
- Näiden tiilien takaa näkyy epäselvästi tiili tai tiilenpää.

Piiros 2.
S-huoneen etel.ulkoseinä,
ikkuna-aukon alatasanne korjaa-
mattomana.

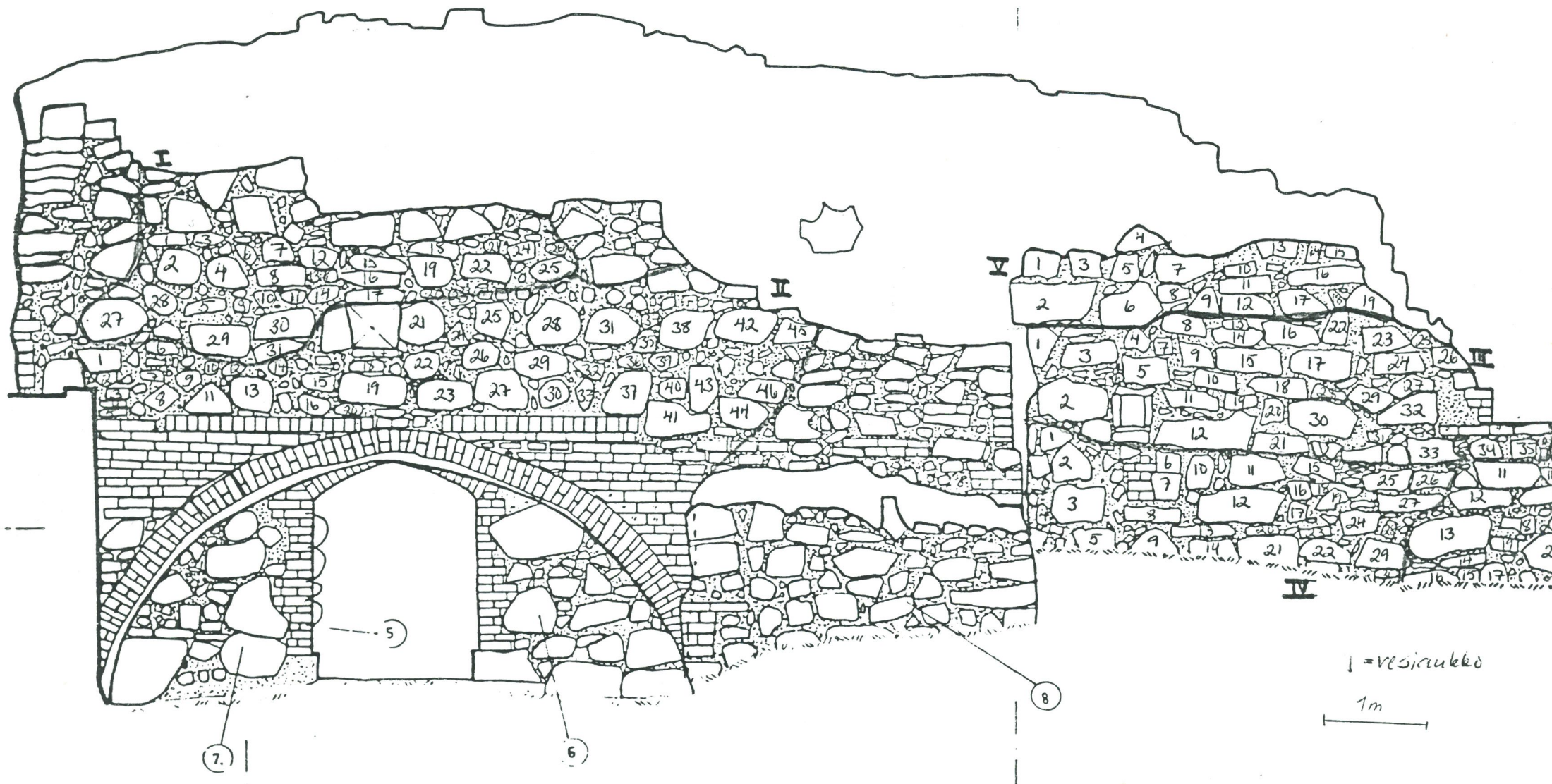
mk 1:10, alkuperäinen kentällä piirretty
kartta mittakaavassa 1:5, säilytetään museo-
viraston Turun linnan toimistossa.

- Kivien I:13 ja 24 välissä tiilenpää, jonka leveys 5 cm, sijaitsee seinäpinnasta 35 cm sisäänpäin.
- Kivien I:7 ja 23 välissä tiili poikittain, paks. 5-8 cm, noin 7 cm syvyydellä. Myös takana näkyy tiiltä.
- Kiven IV:6 ja 7 länsipuolella uudenaikaisia tiiliä, jotka piirretty karttakopioihin, syvyydellä 4 cm.
- Kiven IV:3 lounaispuolella tiilen kappale, jonka koko:4 x 6 cm, syvyys 2 cm.
- Kivien IV:22 ja 29 välissä tiilenpää poikittain, melko pinnassa, koko: 5 x 10 cm.
- Kiven IV:10 kaakkoispuolella tiilen kappale melko pinnassa, osin uuden laastin peitossa.
- Kivien IV:11 ja 12 välissä tiilen kappale, syv. n. 4 cm, osin uuden laastin peitossa.
- Kiven IV:25 luoteispuolella 2 tiilenpäätä lähes pinnassa, viistosti alekkain, ohut sauma (n.0,1-0,5 cm) välissä.

Ikkuna-aukon ympäriltä irroitettiin kivi III:26. Kiven päällä oli uutta korjauslaastia, kiven alla vanhaa, alkuperäistä laastia. Kiven III:36 takana oli myös alkuperäistä laastia, ne lienevät siis alkuperäisillä paikoillaan. Ikkuna-aukon itäpuolelta poistettiin kivi I:27; uutta laastia oli n. 10-15 cm, jonka alla alkuperäinen laasti. Kivet I:26,27 eivät vaikuttaneet alkuperäisiltä, mutta kivet I:25,28 ja 32 nähtävästi ovat alkuperäisillä paikoillaan. Ikkuna-aukon länsipuolella olevien kivien III:26,36 alapuolella oleva kivi on nähtävästi myöhemmin laitettu tai lisätty, mutta tiilet ja niiden kappaleet (syvyydellä 7 cm) ovat alkuperäisiä. Uuden korjauslaastin vahvuus tällä alueella vaihteli 10-20 cm välillä.

3. R-huoneen eteläinen ulkoseinä (kartta 1)

Myös tämä seinä koostuu harmaista, punertavista ja sinertävistä kivistä. Seinän pari ylintä kivikerrosta jätettiin vielä tässä vaiheessa korjaamatta, samoin portin uusittu tiiliympäristö sekä seinän itäreuna ja osa länsireunaa. Koekaivanto 8801 tehtiin porttiaukon länsiosaan siten, että kaivannon länsireuna oli seinässä kiinni. Kivet R-huoneen eteläisellä ulkoseinällä ovat hyvin samanmallisia ja -kokoisia kuin S-huoneen eteläseinälläkin. Ennen korjausta seinässä oli aukkoja, joista laasti oli tippunut pois ja uutta laastia ei ollut paikalla. Oli myös paikkoja, joista laasti oli tippumaisillaan. Laastisauman leveys vaihteli 0,5-40 cm välillä. Seinän alaosasta, heti porttiaukon yläpuolelta, erottui vanhaa, alkuperäistä laastia paikoin melko pinnasta, noin 5 cm syvyydestä. Uuden korjauslaastin värisävyt olivat:keskiharmaa ja valkoinen. Korjauslaastin paksuus oli tällä seinällä 2-15 cm, kyseessä oli huonokuntainen seinä, jonka kivet olivat hyvin irtonaisia.

= vesiraukko

1m

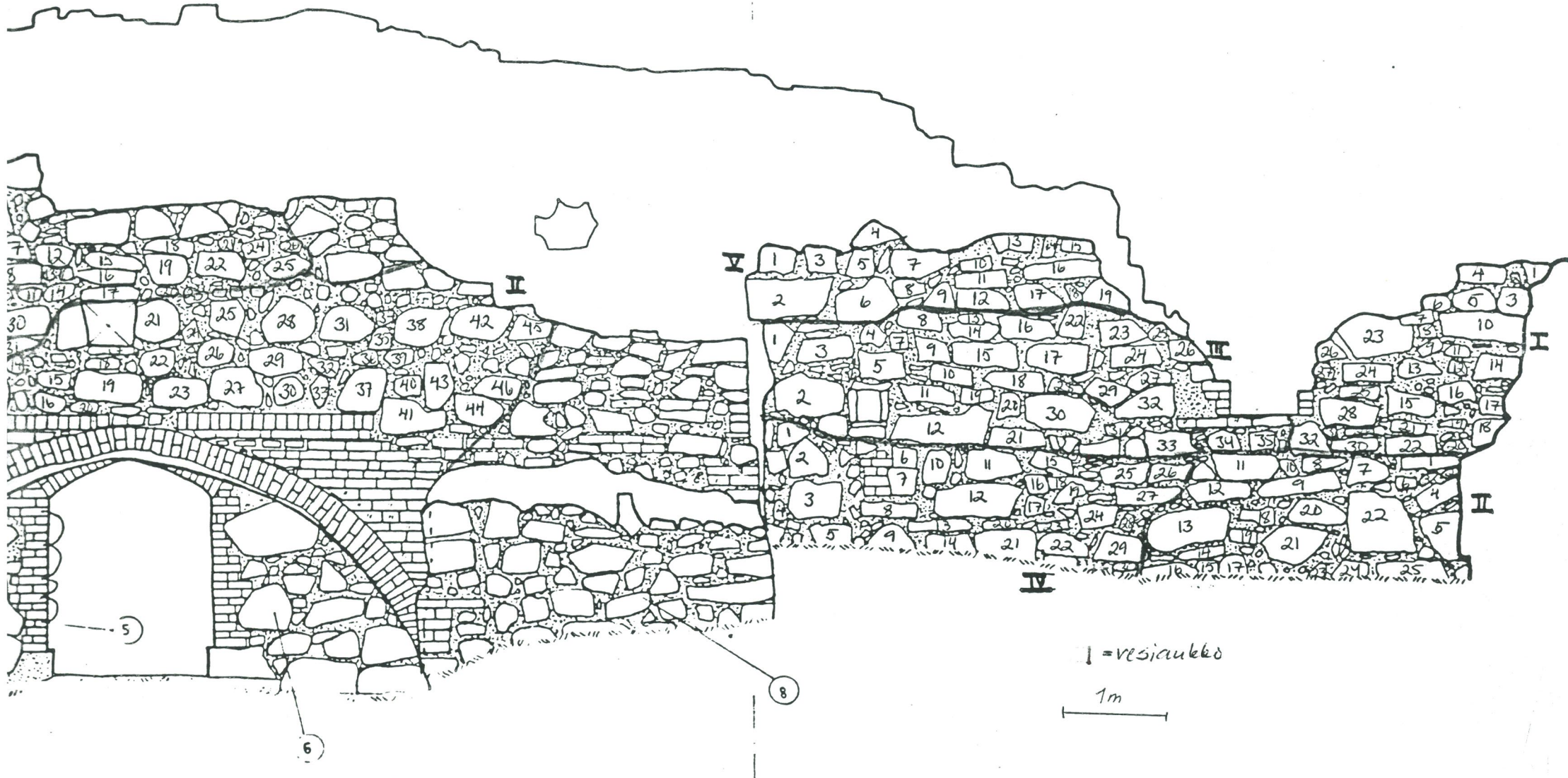
7

6

8

* Kuvant otteen

KARTTA 1.

R- JA S HALLIEN ETEL. ULKOSEINÄ

Seinälle tehtiin 5 aukkoa. Aukko 1 sijaitsi kiven I:25 ja II:28,31 välissä. Aukon koko oli 20 x 30 cm (kartta 4). Aukosta löydettiin ehjä tiili noin 40 cm syvyydeltä, tätä syvemmälle ei aukkoa syvennetty. Tiilen pituus oli noin 25 cm, leveys ehkä 6 cm (ei tullut täysin näkyviin).

Aukko 2 sijaitsi kiven I:7 kohdalla, kun tämä kivi poistettiin. Aukon koko oli 40 x 40 cm, syvyys 60 cm. Tiilen palasia tuli näkyviin noin 40 cm syvyydeltä. Alkuperäisen laastin joukossa oli kovasti isokokoista soraa. 50 cm syvyydeltä tuli esille tiilenpää. Näyte vanhasta laastista otettiin kivien I:2,4 välistä, 40 cm syvyydeltä (näyte 4).

Aukko 3 sijaitsi kiven II:6 paikalla. Aukon koko oli noin 20 x 30 cm. Utta korjauslaastia oli tässä paikassa aina 20 cm asti. Tiiltä ei aukosta tullut esille.

Kivien II:42 ja 43 välistä poistettiin väliaikaisesti kaikki pienemmät kivet, jolloin aukon 4 suuruudeksi tuli 30-40 cm x 60 cm, syvyys jopa 70 cm. Tiiltä ei tullut esille. Vanha, alkuperäinen laasti oli joka puolelta näkyvissä 70 cm syvyydellä. Kivi II:40 on seinään myöhemmin lisätty. Paikalla on ollut ehkä jokin toinen kivi, aukon koko oli 15 x 30 cm. Uusi korjauslaasti ympäröi aluetta.

Kivien II:13,16 välistä poistettiin 2 pientä kiveä. Tämän aukko 5:n syvyydeksi saatiin 40 cm. Esille tuli 2 ehjää tiiltä, jotka olivat lähes päällekkäin sekä pari tiilenpäätä. Näiden takaakin näkyi epäselvästi tiiltä, muttei mitään säännöllistä muurausta. Utta korjauslaastia oli tässä 5-10 cm syvyydellä.

Kiven II:13 länsipuolella oli laastin lisäksi mustaa multaa ja hiiltä täytteenä.

Muita täältä seinältä esiin tulleita tiiliä, tiilen kappaleita ja tiilen muruja:

- kiven I:2 alapuolella noin 2 cm syvyydellä näkyi epäselvästi ehkä 3 tiilen kappaletta, keskimäärin 4 x 5 cm kokoisia
- kivien I:2 ja 4 välissä tiilimurskaa, syv. noin 6 cm
- kiven I:4 alapuolella 2 tiilen kappaletta, noin 4 x 4 cm kokoisia, syv. noin 8 cm
- kiven I:8 itäpuolella monta tiilen palasta noin 40 cm syvyydellä
- kivien I:9,10 välissä melko pinnassa tiilen kappale
- kiven I:17 itäpuolella 2 tiilenpäättä, noin 6 x 7 cm kokoisia, noin 5 cm syvyydellä
- kivien I:27,28 välissä tiilimurskaa 5 cm syvyydellä
- kivien I:22,21 ja 24,25 välissä muutama (4?) tiilen kappale 2-4 cm syvyydellä
- kivien I:5 ja 28 välissä tiilenpää 4 cm syvyydellä
- kiven I:28 lounaispuolella tiilen kappale (2 x 5 cm) 3 cm syvyydellä
- kiven II:34 ylä/koillispuolella epäselvästi näkyvissä tiilimurskaa noin 10 cm syvyydellä
- kivien II:17 ja 18 itäpuolella 2 tiilen kappaletta 5 cm syvyydellä
- kivien II:13 ja 16 takaa näkyi jo edellisellä sivulla mainittujen tiilien lisäksi vielä 2 tiiltä päällekkäin sekä alarivillä puolikas tiili, laastisauman leveys oli 2-4 cm. Tiilien leveys oli noin 8 cm ja ne olivat lappeellaan 40 cm syvyydellä.
- kivien II:13,14 ja 15,16 välissä tiilimurskaa noin 20 cm syvyydellä
- kiven II:44 koillispuolella tiilen puolikas noin 1 cm syvyydellä
- lisäksi portin yläpuolinen osa koostuu uudesta tiilimuurauksesta, joka on piirretty karttakopioihin

4. R-huoneen länsiseinä (kartta 2)

Suurin osa kesän 1987 korjaustyöajasta meni R-huoneen länsiseinän korjaamiseen. Varsinkin seinän alaosa oli huonokuntoinen, laasti oli hyvin rapautunutta ja varsinkin pohjoisen komeron alapuoli oli huonokuntoinen. Seinä koostuu lähinnä harmaista, tummista, vaaleista ja punertavista erikokoisista kivistä, ja myös tällä seinällä oli kiilakivitystä niukalti. Kivien pinta oli useassa tapauksessa halkeillut tai muutoin vioittunut, näin varsinkin alueella III, jossa korjauslaastin syvyys oli 5-10 cm.

Palkkiaukkojen alapuolella ei siis uutta korjauslaastia kovin syvästi ollut. Palkkiaukko 1 alapuolelta seinän etelänurkkaan asti laasti oli hyvin rapautunutta ja korjauslaastia oli syvemmillä. Palkkiaukoissa oli melko runsaasti korjauslaastia. Alue IV:llä oli uusi korjauslaasti halkeillut ja sen syvyys ulottui 20 cm asti. Seinän pohjoisnurkka oli hyväkuntoisempi kuin etelänurkka. Uuden korjauslaastin värisävyt olivat: lähes valkoinen, vaaleanharmaa ja paikoin myös keskiharmaa.

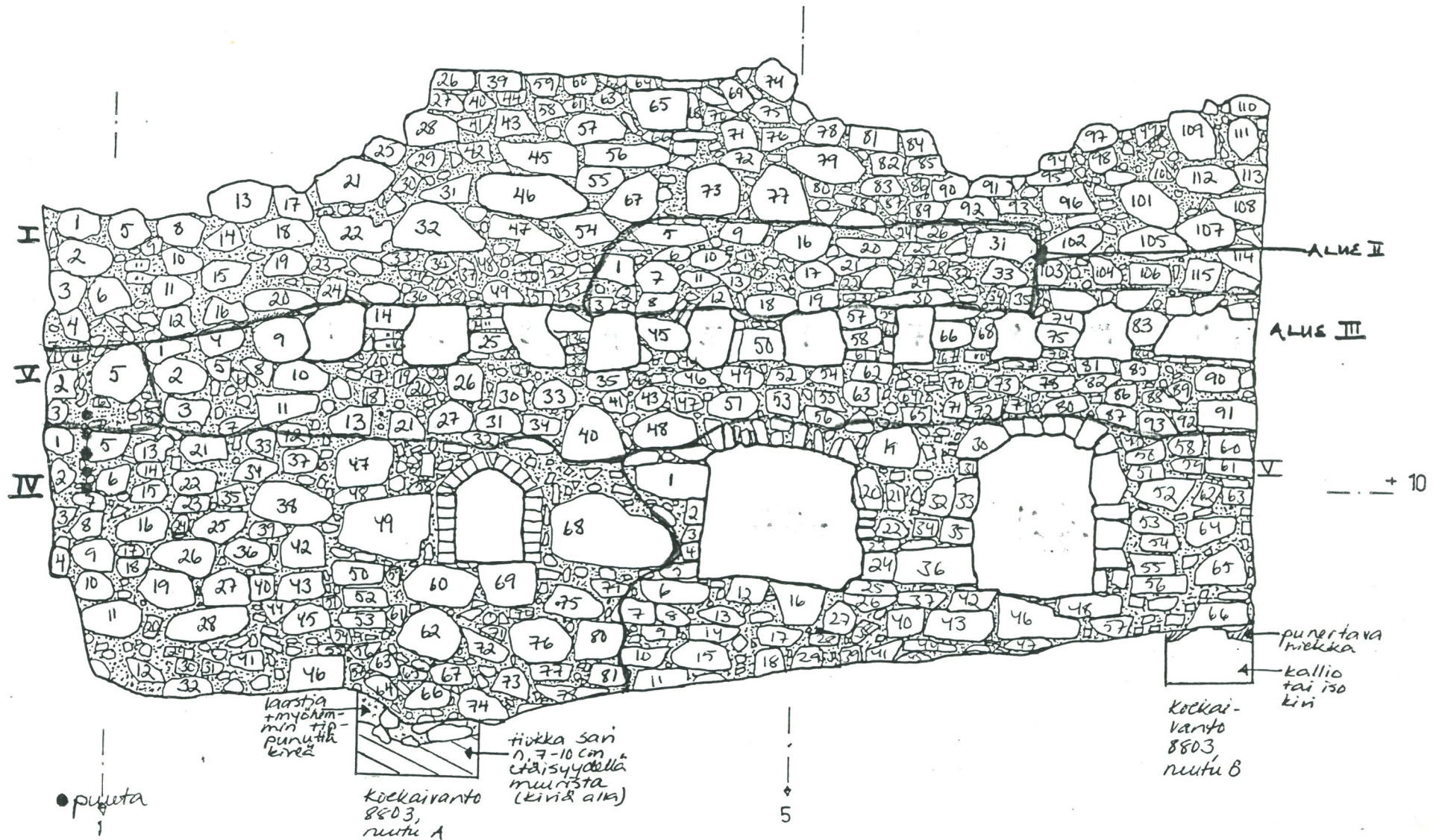
Korjaustyöt aloitettiin seinän yläosasta palkkiaukkojen yläpuolelta. Palkkiaukko 1:stä etelään oli alueella I korjauslaastia 7-10 cm, seinän etelänurkassa samaisella alueella muutama cm. Alue II ei juuri poikennut kunnoltaan alue I:stä ja alue III:sta: korjauslaastin paksuus vaihteli 10 cm molemmin puolin. Eteläisen ja pohjoisen komeron alapuolella oleva laasti oli pehmeätä: valunut vesi oli rapauttanut laastin.

PALKKIAUKOT

Palkkiaukko 1. Koko: 60 x 60 cm, syv. 70 cm. Noin 38 cm syvyydellä aukon keski- ja eteläosassa alkoi tiiliä tulla esille ja niitä näkyi aina 60 cm

KARTTA 2
 2-huoneen
 länsiosina

1 m

• puuta
 1

koekairanto
 8803,
 ruutu A

hukka seinä
 7-10 cm
 tärisyydellä
 muurista
 (kiviä alk)

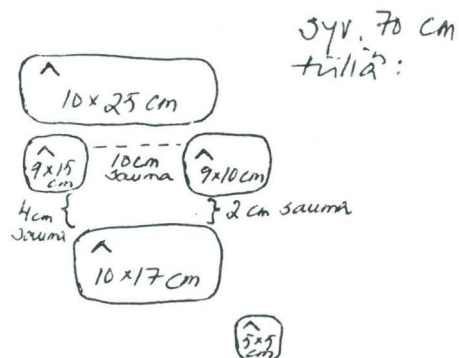
koekai-
 ranto
 8803,
 ruutu B

purortava
 mietä
 kallio
 tai iso
 kivi

+ 10

5

syvyyteen asti. Tiiliä on mahdollisesti syvemmälläkin, mutta aukkoa ei enää tästä syvennetty. Kaikki aukossa olevat kivet lienevät alkuperäisiä, vanhaa kalkkilaastia oli niiden välissä.

Palkkiaukko 2. Koko: 50 x 80 cm, syv. 35 cm asti. Aukkojen 1 ja 2 välissä oli pinnassa 3 tiiltä, jotka on piirretty karttakopioihin. Alin tiili oli nyt laastilla peitetty. Kyseessä oli vanhat, huonokuntoiset ja rapautuneet tiilet, jotka sijaitsivat alekkain, sauman leveys vaihteli 0,5-3 cm välillä. Tiilien välissä oleva laasti oli alkuperäistä kalkkilaastia. Laastin alla oli noin 10 x 20 cm kokoisia kiviä. Aukosta tuli myös esille pari isompaa kiveä: 13 x 25 cm ja 20 x 40 cm. Alkuperäisen laastin seassa oli 3 x 10 cm kokoisia kiviä. Isojen kivien alla oli runsaasti vanhaa laastia.

Palkkiaukko 3. Aukon lounaisosassa ollut uusi tiilenpää poistettiin ja puhalluksen jälkeen aukon kooksi saatiin 40 x 50 cm, syv. 30 cm asti. Keskellä oli isohko kivi: 20 x 40 cm, sen ympärillä laastia ja pikkukiviä. Aukon ^{kaakkois-}yläpuolella oli 2 tiilenpäätä peräkkäin, niiden koko oli noin 7 x 12 cm.

Palkkiaukko 4. Koko: 50 x 50-60 cm, syvyys 18-40 cm. Alkuperäinen iso kivi (20 x 35 cm) oli melko pinnassa: 18 cm syvyydellä verrattuna muiden aukkojen kivien sijaintiin. Sen takaa erottui alkuperäistä laastia sekä tiiviisti ladottuja noin 10 x 15 cm kokoisia kiviä. Aukkojen 3 ja 4 välissä oli ala-

reunassa 1/4 tiili noin 2 cm syvyydellä, korjauslaastin ympäröimänä.

Palkkiaukko 5. Koko: 40 x 50 cm, syv. 40 cm. Tämä aukko oli siistin ja hyväkuntoisen näköinen ennen korjausta. Korjauslaastin alta tuli esille 3 isoa kiveä (noin 20 x 30 cm kokoisia) ja laastin seassa oli 3 pienempää kiveä. Korjauslaastia oli noin 4 cm syvyydeltä.

Palkkiaukko 6. Koko: 50 x 55 cm, syv. 40 cm. Ylhäällä näkyvissä iso kivi (30 x 40 cm), ympärillä noin 1/3 tästä koosta olevia kiviä. Ei tiiliä näkyviin, korjauslaastin paksuus noin 5 cm.

Palkkiaukko 7. Koko: 50 x 55 cm, syv. 50-60 cm. Aukosta tuli näkyviin melko tiivistä kiviladelmaa, jonka ympärillä oli vanhaa, alkuperäistä laastia. Kivien koko: pari noin 30 x 30 cm kokoista, muut pienempiä. Hiukan tiilimurskaa tuli näkyville puhalluksen yhteydessä länsinurkasta. Aukon päällä uusi? laattakivi (pit. 80 cm, paks. 10 cm), lisätty tofennäköisesti aikaisempien korjaustöiden yhteydessä. Aukon luoteispuolella, nurkassa kokonainen tiili, jonka päällä oli 2 cm korjauslaastia. Aukon koilliskulmassa oli 2 tiiltä vierekkäin, joista pohjoisempi on merkitty tiileksi karttakopioon, tämä tiili oli lähes pinnassa. Eteläisempi tiili oli 6 cm syvyydellä.

Palkkiaukko 8. Koko: 40 x 50 cm, syvyys 40 cm. Kaikkea korjauslaastia ei tästä aukosta puhallettu pois. Isoja kiviä tuli puhalluksen jälkeen näkyville. Ympärillä olevat kivet ovat alkuperäisiä.

Palkkiaukko 9. Koko: 40 x 50 cm, syvyys 30 cm. Kaksi kiveä tuli puhalluksen jälkeen näkyviin (20 x 30 cm), näiden välissä oli vanhaa, alkuperäistä

laastia. Ympärillä olevat kivet lienevät alkuperäisiä ja ne on ladottu tiiviisti. Aukon 9 ja 10 välissä oli melko pinnassa tiili, jonka koko oli vähintään 7 x 7 cm, se jatkui korjauslaastin alle.

Palkkiaukko 10. Koko: 35 x 50 cm, syvyys 30 cm. Yksi iso kivi tuli näkyviin: ainakin 22 x 30 cm kokoinen. Pienempiä kiviä oli tämän kiven eteläpuolella ja niiden ympärillä oli alkuperäinen laasti, joten ne ovat nähtävästi alkuperäisillä paikoillaan. Kyseessä oli hyväkuntoinen palkkiaukko, jota korjailtiin vain paikoin.

KOMEROT

Eteläinen komero sijaitsee 3,5 m seinän pohjois-länsinurkasta etelään ja on noin 1,25-1,5 m levyinen, korkeus on 1,2 m. Tämän komeron katto oli tasainen uuden korjauslaastin runsaudesta osin johtuen. Korjauslaastia oli kivien täyteenä ja peittona. Komeron etelä- ja pohjoisseinät olivat suhteellisen tasaiset ja suorat mutta länsiseinällä pilkisti kivä linjasta esiin. Kaikilla seinillä oli useita haljenneita kiviä. Korjauslaastin (vaaleanharmaan) leveys oli seinällä 15 cm asti, katossa jopa 50 cm. Korjauslaastia oli vain 2-3 cm syvyydeltä yleisimmin, sen syvyys ei missään ylittänyt 10 cm:iä. Lattiakiveys oli nyt laastilla peitetty.

Pohjoinen komero sijaitsee seinän pohjois-länsinurkasta noin 1,4 m etelään ja sen leveys on noin 1 m, korkeus 1,5 m. Uusi korjauslaasti (vaaleanharmaata) oli sekä katossa että seinissä huolettomasti, epätasaisesti muurattua, sauman leveys oli 15 cm asti, syvyys 10 cm asti. Komerosta ei tullut esille, niinkuin ei eteläisestäkään komerosta, tiiliskiviä tai niiden kappaleita. Yhtään kiveä ei kuitenkaan korjausten yhteydessä poistettu, koska komerot olivat niin hyväkuntoisia. Seinien kivien koko oli keskimäärin 30 x 30 cm ja kivet eivät olleet

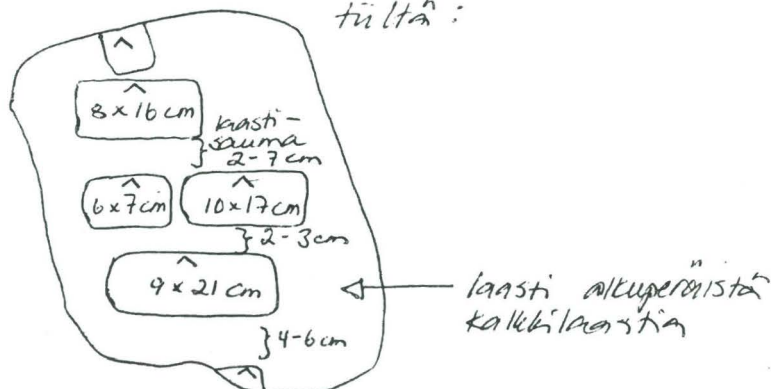
sivusta katsottuna linjassa, vaan hyvin epätasaisesti ladottuja. Myös katosta kivet pilkistivät huolettomasti esille, tämän komeron holvaustekniikka oli erilainen kuin eteläisen komeron. Katon korjauslaasti oli niin syvällä kivien välissä, ettei sitä juuri näkynyt. Kiilakiviä ei juuri ollut, niitä laitettiin korjauksen aikana. Katon kivet olivat hyvin murentuneita. Komeron lattia oli kivistä, jotka eivät olleet kovin järjestelmällisesti laitettuja, vaan isot ja pienet kivet oli ladottu sekaisin. Komeron kivet olivat harmaita, sinertäviä ja punertavia.

Seinän ikkuna-aukon ympärillä oli uusittua tiilimuurausta, joka jätettiin paikoilleen.

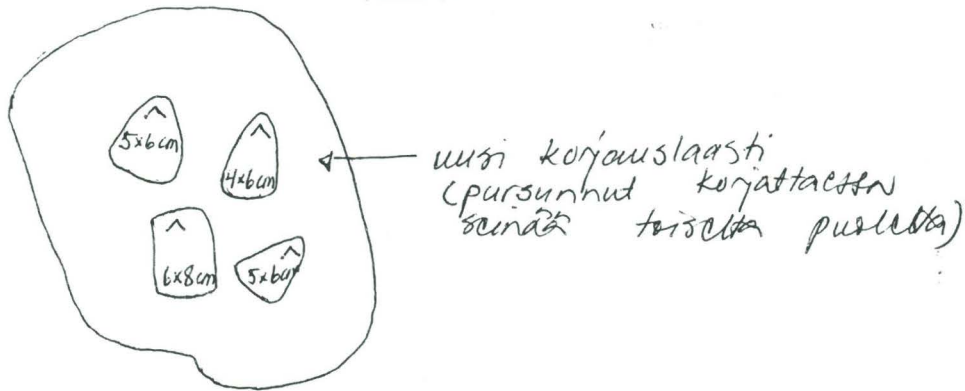
Seinään tehtiin 3 aukkoa. Aukko 1 tehtiin alueelle III, kun kivi III:8 poistettiin. Aukon koko oli 20 x 25 cm, syvyys 40 cm, josta uuden korjauslaastin osuus oli noin 10 cm. Noin 35 cm syvyydeltä tuli epäselvästi esille tiilimurskaa ja pieniä kiviä (5 x 7 cm keskimäärin), myös muutama isompi kivi oli joukossa.

Aukko 2 tehtiin alueelle V, kun kiven V:5 alapuolelta poistettiin pikkukiviä ja laastia 45-50 cm syvyydeltä. Tällöin tuli puhalluksen yhteydessä tiiltä näkyviin, josta osa meni kuitenkin rikki ennen dokumentointia. Tiilialueen pituus oli 55 cm, korkeus 22 cm. Uutta korjauslaastia oli roiskunut seinän toista puolta korjatessa aukon kohtaan.

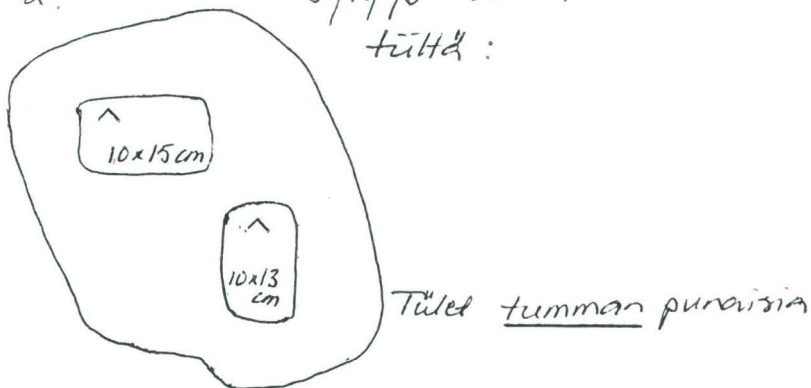
aukko 2. syvyys 33 cm
tiiltä:

aukko 2. syryys 45 cm
tältä:

aukko 2. syryys 50 cm
tältä:

Tiilet olivat samalla kohdalla siis 33 cm syvyydellä poikittain. Näiden tiilien takaa, sivusta näkyi epäselvästi muitakin poikittain olevia tiiliä, mutta koska kiviä ei enempää poistettu, tarkempaa selvyttä ei asiaan saatu. 45 cm syvyydellä oli lähinnä tiilen palasia. Sekä 33 cm että 45 cm syvyydellä olevat tiilet olivat keskipunaisia, sen sijaan 50 cm syvyydellä olevat pari tiiltä olivat tumman punaisia ja leveämpiä kuin lähempänä pintaa olevat tiilet.

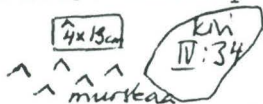
Tämä alue oli mielenkiintoinen myös siksi, että samalta kohtaa, tiilien alapuolelta (kartta 2) löydettiin tummaa puuta. Puu oli noin 35 cm syvyydellä. Puu on sijainnut seinässä nähtävästi pitkittäin ja sen leveys on ollut 14 cm, pituus vähintään 34 cm, paksuus 6 cm (Puunäyte 3). Valitettavasti yläpuolinen alue oli ehditty korjata jo aiemmin, joten täyttä varmuutta siitä, että jatkuuko puu ylöspäin vai ei, ei saatu. Näin syvältähän ei seinää joka puolelta puhallettu.

Alaspäin puu ei enää kuitenkaan jatkunut, ei myöskään sivulle.

Tiiliä, tiilen kappaleita ja tiilimurskaa löydettiin R-huoneen länsiseinältä seuraavasti:

- kivien I:21 ja 22 välissä tiilen puolikas ihan pinnassa
- kiven I:5 alapuolella noin 4-5 cm syvyydellä 8 erikokoista tiiltä ja tiilenpäätä, joista 2 on piirretty karttakopioihin
- kiven I:20 yläpuolella oli 2 tiilen päätä 38 cm syvyydellä, korjauslaastia oli päällä vain muutama cm
- kivien I:17,18,19,21,22 ja 23 välissä runsaasti tiilenpäitä 32-56 cm syvyydellä lähes järjestyksessä, esim. 50-55 cm syvyydellä: ylin tiili: 9,5 x 27 cm, sen alapuolella: 8 x 9 cm ja 10 x 12,5 cm, alin tiili: 10 x 26,5 cm
- kiven I:32 ^{pohjois} puolella 2 tiilen päätä 12 cm syvyydellä
- kivien I:46,47,54 välissä 2 tiilen päätä (ylempi 8 x 8-10 cm, alempi 8 x 14 cm) 11 cm syvyydellä
- kiven I:73 ja 77 välissä tiilenpää, 8 x 12,5 cm
- kiven I:102 lounaispuolella kokonainen tiili, jonka pääty näkyvillä 16 cm syvyydellä. Tiilen koko: 9 x 13 cm
- em. kiven yläpuolella myöskin kokonainen tiili pinnassa (9 x 28 cm)
- kiven I:101 kaakkoispuolella 3,5 x 15 cm kokoinen tiili noin 20 cm syvyydellä
- kiven I:107 alapuolella 1/4 tiili 15 cm syvyydellä
- kivien III:10 ja 13 välissä 2 tiilenpäätä, tummaksi poltettuja, alekkain ja pitkittäin, sauman leveys 0,8-1 cm. Tiilenpäiden koko: 8 x 10 cm ja 8 x 12 cm, syvyys 35 cm
- kiven III:9 pohjoispuolella yksi tiilenpää poikittain (paksuus 10 cm, leveys 7 cm, pituutta ei saanut selville) ja yksi pitkittäin (paks. 5-7,3 cm). Viimeksi mainittu halkesi korjaustöiden yhteydessä ja haljennut palanen otettiin näytteeksi (tiilinäyte 2). Syvyys 35 cm.
- karttakopioon kiveksi piirretty III:37 on tiili, lähes pinnassa koko: 7 x 8 cm
- karttakopioon kiveksi piirretty III:35 alapuolella oleva tiilen kappale, noin 4 x 7 cm
- kiven IV:21 kaakkoispuolella yksi tiili pinnassa (9 x 14 cm)

-kiven IV:34 lounaispuolella tiilen kappale 1-4 cm syvyydellä

-kiven IV:37 eteläpuolella tiilen kappale 8 cm syvyydellä

-kivien IV:3 ja 4 välissä kokonainen tiili, näkyvissä 10 x 10 cm noin 1 cm syvyydellä

-kiven IV:8 koillispuolella tiilimurskaa noin 3 cm syvyydellä

-kiven IV:34 eteläpuolella tiilen pala 2 cm syvyydellä

-kiven IV:44 kaakkoispuolella tiilen kappale (4 x 5 cm) 3 cm syvyydellä

-kiven IV:46 lounaispuolella tiilenpää (7 x 7 cm) 2 cm syvyydellä

-kiven IV:72 alapuolella (karttakopiiossa kiveksi merkitty) 10 cm syvyydellä

-kiven IV:76 alapuolella tiilen kappale pinnassa

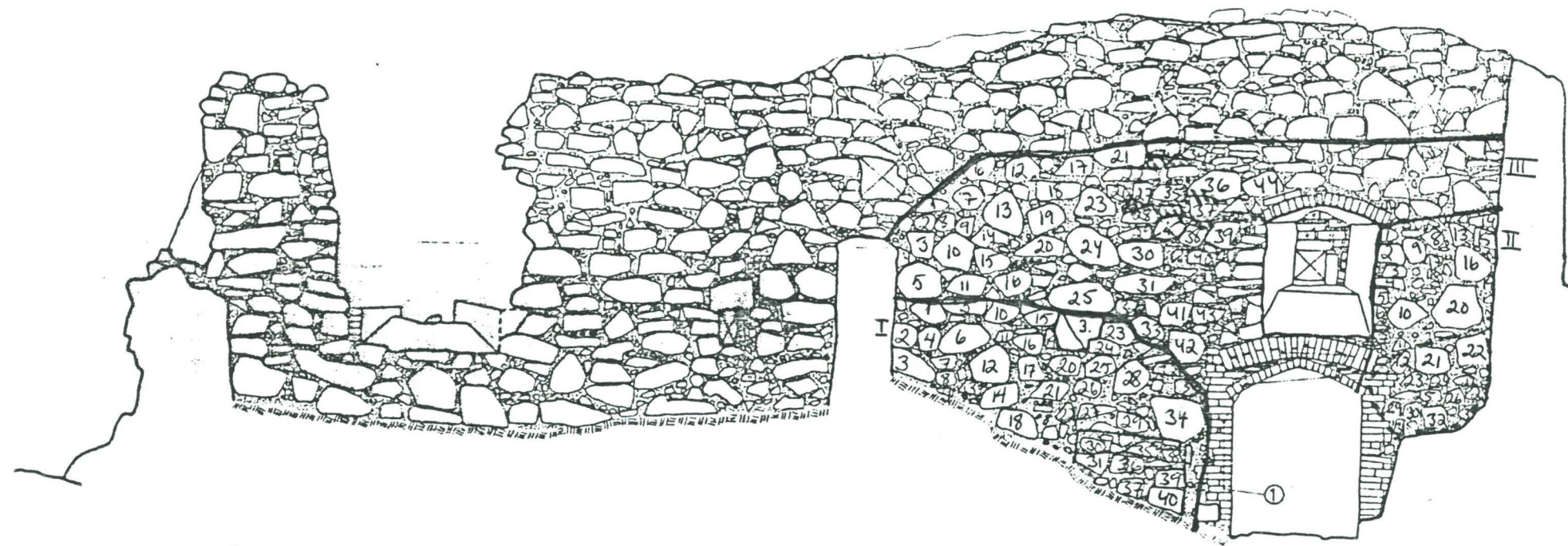
-kiven IV:75 pohjoispuolella tiilen kappale 3 cm syvyydellä

-kiven III:61 pohjois- ja eteläpuolella 2 tiilen palasta, joiden päällä oli korjauslaastia 2 cm

-kiven V:43 kaakkoispuolella 2 tiilen kappaletta (4 x 4 cm ja ainakin 4 x 6 cm) 5 cm syvyydellä

5. R-huoneen eteläseinä (kartta 3)

Seinä koostuu harmaista, vaaleista, punertavista ja sinertävistä kivistä. Tämän seinän kivet sekä R-huoneen länsiseinän kivet eivät olleet keskenään limitetty. Tällä seinällä oli uutta korjauslaastia keskimäärin 5 cm syvyydeltä. Korjauslaasti oli valkoista ja vaaleanharmaata. Varsinkin seinän alareuna oli hyväkuntoinen. Seinän länsiosa oli huonokuntoisinta aluetta: korjauslaastia oli noin 10 cm syvyydeltä. Korjauslaastisauman leveys vaihteli muutamasta cm:stä 20 cm asti. Alueella III oli kivien III:27,28 välissä uuden korjauslaastin syvyys vain 2 cm, jonka alla oli alkuperäinen, vanha laasti. Tällä samalla syvyydellä oli esim. viereisten kivien laasti jo uutta korjauslaastia.

S-HUONE ETELÄSEINÄ

R-HUONE ETELÄSEINÄ

pienuomat A3 → A4

= painuma - alue
 - - - = betonia
 - - - = tulikulausta

Betonia havaittiin kivien III:26,35,36,37 alapuolella ja kiven II:38 yläpuolella (kartta 3). Sitä oli 4 cm syvyydelle asti. Muualta ei tähän mennessä ole betonia löytynyt. Em. kivien ympärillä oli päällimmäisenä uusi valkoinen, kalkkipitoinen laasti, sen alla betoni, jonka alla alkuperäinen laasti (laastinäyte 14).

Alue II:lta, kiven II:9 länsipuolelta poistettiin 3 kiilakiveä, jolloin aukko 1:n kooksi saatiin 20 x 20 cm. Korjauslaastin syvyys oli tässä 10 cm. Tiiltä ei juuri tässä havaittu.

Aukko 2 sijaitsi kiven I:26 kohdalla, kun kyseinen kivi poistettiin. Aukon koko oli 30 x 40 cm, syvyys 20 cm. Kivi I:26 halkesi korjaustöiden aikana, ja se korvattiin uudella. Aukosta erottui pieniä kiviä hyvin tiiviisti ladottuina, ne eivät olleet rapautuneita tai murentuneita. Laastisauma oli aukon sisällä olevien kivien välissä 2-5 cm. Näkyviin tuli noin 10 kiveä: punertavia ja harmaita, keskimäärin 8 cm halkaisijaltaan olevia.

Alue I portin itäpuolinen alareuna oli painunut huomattavasti syvemmälle kuin kivet muualla seinän alueella(kartta 3). Korjauslaastia oli tässä paikoin 4-5 cm, paikoin 10 cm. Vaikka tämä alareuna on näin painunut, mikään ei kuitenkaan viitannut siihen, että se olisi rakennettu eri aikaisesti kuin muu seinä.

Ikkuna-aukon ympärillä olevat kivet vaikuttivat alkuperäisiltä, niiden alla ja sivuilla oli vanhaa laastia. Ikkuna-aukko oli hyväkuntoinen ja sitä ei juuri tarvinnut tällä kertaa kunnostaa.

Seinästä tuli esille seuraavat tiilet, tiilen palat ja tiilimurska:

- kiven I:7 yläpuolella tiilen pala: 2 x 3 cm noin 2 cm syvyydellä, myös muruja
- kiven I:21 alapuolella tiilenpää (tummaksi poltettu), 5 x 7 cm, 9 cm syvyydellä
- kiven II:2 länsipuolella 8 x 10 cm kokoinen tiili ja 4 tiilen kappaletta 10-20 cm syvyydellä
- kivien II:10 ja 20 alapuolella paljon pientä tiilen kappaletta (yli 10) noin 6 x 6 cm kokoisia ja pienempiä, syvyys 10-35 cm
- kiven II:16 itäpuolella 2 tiilen palasta 30 cm syvyydellä
- seinän ala-länsireunassa (kartta 3) paljon pientä tiilen kappaletta, keskimäärin 5 x 6 cm kokoisia, nähtävästi kyseessä on alkuperäinen tiilikiilaus. Tiilen muruja oli pääosin melko pinnalla, mutta uusi korjauslaasti oli työntänyt niitä myös syvemmälle. Tiilihän kerää kosteutta, ja kuivattaa laastin näin nopeammin.
- kiven III:1 alapuolella oli 2 tiilen kappaletta (4 x 4 cm ja 4 x 6 cm) noin 10 cm syvyydellä
- kiven III:7 kaakkoispuolella tiilen pala (3 x 6 cm) 3 cm syvyydellä
- kiven III:8 alapuolella tiilen pala (2 x 3 cm) 3 cm syvyydellä
- kiven III:18 itäpuolella tiilen pala (3 x 4 cm) 6 cm syvyydellä
- kiven III:22 alapuolella tiilen pala (4 x 5 cm) 6 cm syvyydellä
- kiven III:23 länsipuolella tiilenpää poikittain, ainakin 4 x 5 cm kokoinen, syvyys 10-30 cm

6. R-huoneen pohjoisseinä

R-huoneen pohjoisseinää alettiin korjata kesän lopussa, jolloin allekirjoittaneen työaika oli jo lopussa. Seinällä sijaitsee 2 ikkuna-aukkoa ja oviaukko, joiden ympärillä on uusittu tiilimuuraus. Ennen korjausta seinällä oli valkoista ja vaaleanharmaata korjauslaastia 15 cm leveyteen asti ja seinän yläosassa useat kivet olivat irtonaisia. Vaikka korjauslaasti oli paikoin tipahtanut pois, uutta ei oltu laitettu tilalle.

Seinän länsipuolella olevan ikkuna-aukon alapuolen puhaltamisen jälkeen tuli

pari tiiltä esille (noin 4 x 6 cm) n. 10 cm syvyydeltä heti uuden tiilimuurauksen alapuolelta. Näiden parin tiilen ympärillä oleva laasti oli vanhaa kalkkilaastia. Korjauslaastia oli tällä alueella 2-15 cm syvyydeltä. Muurareiden viimeisten työpäivien aikana oli tarkoitus korjata vielä ainakin itäpuolisen ikkuna-aukon alapuoli.

7. Yhteenveto

Korjaustyöt jatkuivat siis toista kesää. Uuden korjauslaastin värisävy oli tänä kesänä hiukan kellertävämpi kuin v. 1987. Muutoin ei korjaustöissä tapahtunut muutoksia.

Parhaiten säilynyt alue oli R-huoneen eteläseinä, huonokuntoisin taas R-huoneen länsiseinä. Viimeksi mainitussa aikaa vei itse seinän korjaamisen lisäksi palkkiaukkojen ja komeroiden korjaus. R-huoneen länsiseinältä löydettiin runsaanlaisesti tiiltä ja tiilimurskaa, varsinkin seinän eteläosassa. Mitään oveen viittaavaa ei tämän seinän pohjoisosasta löydetty (vrt. Hausenin oletus). Seinän eteläosassa olevan tiilialueen alta löydettiin puuta noin 35 cm syvyydellä ja se on sijainnut seinässä nähtävästi pitkittäin.

Alkuperäistä tiilikiillausta esiintyi nähtävästi R-huoneen eteläseinän alareunassa, portin länsipuolella. Seinän toisella puolella, eteläisellä ulkoseinällä havaitut tiilet taas olivat suureksi osaksi uusittuja korjaustiiliä tai alkuperäisiä tiiliä, jotka olivat enimmäkseen alle 5 cm syvyydellä. Tämän seinän ikkuna-aukon ympäristö ja varsinkin sen itä-yläpuolinen osa lienevät kuitenkin säilyneen suhteellisen koskemattomana.

Turussa 31.1.89

Minna Korolainen

3018.
Mittaravalo-
kura
S-huoneen
etl. ulko-
seinän
ikkuna-
aukon
ympäri-
työstä.
Suunta:
etelä.

3052.
R-huoneen
länsiseinän
eteläosan
yläreunan
ote
tulen kap-
paleita
lähel-
nä.
Suunta:
kaakko.

1. LIITE

Valokuvailista B.

3064.

R-huoneen
länsiseinä.
Tulenpöytä
parkkiaukkojen
9 ja 10 välissä.
Suunta: itä.

3065.

R-huoneen
länsiseinä,
alue IV:
kiven IV: 13,
22 ym. välissä
tulta (murskaa).
Suunta: koil-
linen.

1. LIITE

valokuvailite < .

3066.

R-huoneen
länsiseinä.
Alue V, kerros
V: 5 alapur-
tella tilitäpiä
ja tilitäpi-
kapp, näky-
nä.

Suunta: kaak-
ko.

3068.

R-huoneen
länsiseinä
Kerros IV: 46
ja 45 välissä
näkyinä
tilien kapp-
lesta.

Suunta: 17°.

3071.

R-huoneen etelä-
seinää. Kiven
I : 21 ja 28 välin
tonty aukko: noin
10 kiveä näkyvässä.
Suunta: pohjois.

2.1. LAASTINÄYTTEET

- 2.1.a. vanhaa laastia kaksi palasta. S-huoneen eteläinen ulkoseinä, alue III, kivien III:20 ja 22 välistä, syv. 42 cm. Näyte 1.
- 2.1.b. vanhaa laastia yksi pala. S-huoneen eteläinen ulkoseinä, alue III, kivien III:15-17 välistä, syv. 40 cm. Samasta paikasta löydettiin myös eläimen luuta. Näyte 2.
- 2.1.c. vanhaa laastia yksi pala. R-huoneen länsiseinä, alue I, kivien 9 ja 10 välistä, melko pinnasta. Näyte 3.
- 2.1.d. vanhaa laastia kaksi palasta. R-huoneen länsiseinä, aukko 2, syv. 42 cm. Näyte 4.
- 2.1.e. vanhaa laastia?? hyvin murentuvaa. R-huoneen länsiseinä, seinä, ikkuna-aukko. Kiven I:27 takaa, syv. n. 7 cm. Näyte 5.
- 2.1.f. vanhaa laastia yksi palanen. R-huoneen länsiseinä, alue II, kiven II:15 koillispuolelta, syv. n. 30 cm. Näyte 5.
- 2.1.g. vanhaa laastia yksi pala. R-huoneen länsiseinä, alue I, 1.syvennyksen pohjoispuolelta, syv. n. 14 cm. Näyte 7.
- 2.1.h. vanhaa laastia 2 palaa. R-huoneen länsiseinä, alue III, kivien III:4 ja 9 takaa, syv. 10 cm. Näyte 8.
- 2.1.i. vanhaa laastia yksi pala. R-huoneen länsiseinä, aukko 1, syv. 40 cm. Näyte 9.
- 2.1.j. 4 laastin palasta, yhdessä ruostetta, ilmeisesti vanhaa laastia, R-huoneen länsiseinä, alue V, kiven V:5 alapuolelle tehdystä aukosta, syv. 30-45 cm. Näyte 10.
- 2.1.k. vanhaa laastia kolme palasta, R-huoneen eteläseinä, alue II, kivien II:23 ja 24 välistä, syv. 5 cm. Näyte 11.
- 2.1.l. laastia 3 pientä palaa, R-huoneen eteläseinä, alue II, kiven kiven II:32 vierestä, syv. 15 cm. Näyte 12.
- 2.1.m. laastia kaksi palasta, R-huoneen eteläseinä, alue I, kiven I:10 lähistöltä, syv. 20 cm. Näyte 13.
- 2.1.n. Laastia yksi palanen, jossa ylinnä: valkoista, kalkkipitoista uutta laastia, keskellä: betonia, alinna: vanhaa laastia. R-huoneen eteläseinä, alue III, kivien II:36 ja 37 välistä, syv. pinnasta 10 cm asti. Näyte 14.

Liite 2 b

Näytteet

- 2.1.o. laastin pala. R-huoneen eteläseinä, alue III, kiven III:28 pohjoispuolelta, syv. 7 cm. Näyte 15.
- 2.1.p. yksi palanen vanhaa laastia. R-huoneen eteläseinä, alue III, kivien III.27 ja 28 välistä, pinnasta. Näyte 16.
vertaa:
- 2.1.q. yksi pala uutta laastia. R-huoneen eteläinen ulkoseinä, alue III, kivien III:30 ja 39 välistä, pinnalta. Näyte 17.
- 2.1.r. Yksi laastinäyte, jossa näkyvissä naulan kanta, korroosiota ja kuonaa. R-huoneen eteläinen seinä, alue III, kiven III:30 länsipuolelta. Syv. n. 6 cm. Näyte 18.
- 2.1.s. kolme vanhan laastin palasta. R-huoneen länsiseinä, alue V, kiven V:5 koillispuolelta, tiilien ja puun ympäriltä, syv. 33 cm. Näyte 19.
- 2.1.t. kolme laastin palasta. R-huoneen eteläseinä, ikkuna-aukon länsipuolelle tehdystä aukosta, syv. 15 cm. Näyte 20.
- 2.1.u. yksi vanhan laastin palanen. R-huoneen pohjoinen sisäseinä, länsipuolinen seinän osa, ikkuna-aukosta noin 20 cm alaspäin, syv. 15 cm. Näyte 21.

2.2. TIILINÄYTTEET

- 2.2.a. n. 1/3 tiili, R-huoneen länsiseinältä, alue I, 1.syvennyksen pohjoispuolelta, syv. n. 11 cm. Tiilen palan pituus: 95-130 mm, leveys: 90-130 mm, paksuus: 50-65 mm. Tiili on ollut vaaleaksi poltettu ja nyt sen päällä on laastia ja nokea. Näyte 1.
- 2.2.b. n. 1/4 tiili, R-huoneen länsiseinältä, alue III, kiven III:9 takana sijainneesta kahdesta tiilestä esa alemmaa tiiltä (halkesi, loppussa tiilestä jätettiin paikoilleen), syv. 35 cm. Tiilen nykyinen pituus: 65-83 mm, leveys: 122-125 mm, paksuus: 50-73 mm. Tiili on keskipunaiseksi poltettu, nyt sen päällä on laastia ja nokea. Näyte 2.
- 2.2.c. kaksi tiilen kappaletta (tiilikiilausta muurissa), R-huoneen eteläseinä, alue II, kiven II:32 länsipuolelta, syv. n. 15 cm. Tiilen kappaleiden pituudet: 67 ja 80 mm, leveydet: 30 ja 40 mm paksuudet 20 ja 30 mm asti, keskipunaiseksi poltettuja. Näyte 3
- 2.2.d. n. 1/2 tiiltä, R-huoneen länsiseinä, alue V, kiven V:5 lounaispuolelta, syv. 35 cm, sijaitti seinässä vaakasuorassa. Tiilen puolikkaan nykyinen pituus: 155-175 mm, leveys: 120-130 mm, paksuus: 75-80 mm, ympärillä laastia ja nokea. Keskipunaiseksi poltettu. Näyte 4.
- 2.2.e. n. 1/2 tiiltä, R-huoneen länsiseinä, alue V, kiven V:5 lounaispuolelta, syv. 35 cm, sijaitti seinässä poikittain, vain pää oli näkyvässä. Tiilen puolikkaan nykyinen pituus: 135-180 mm, leveys: 120-130 mm, paksuus: 85-95 mm, ympärillä laastia ja nokea. Keskipunaiseksi poltettu. Näyte 5.

2.3. PUUNÄYTTEET

2.3.1. näyte puusta, jota R-huoneen länsiseinän sisällä, alue V, kiven V:5 lounaispuolella, syv. 35 cm asti. Näyte 3.

2.4. ELÄIMEN LUU

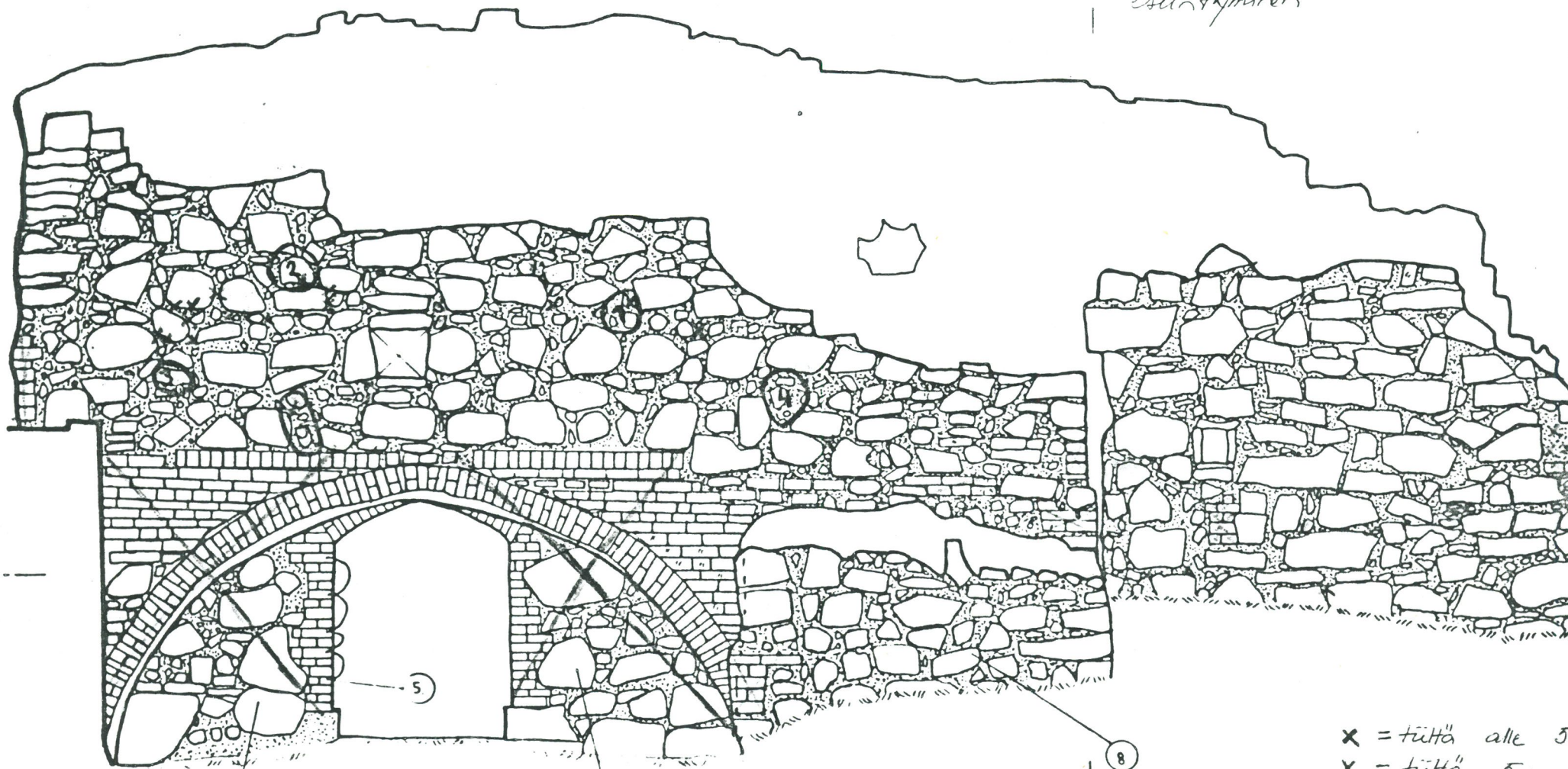
- 2.4.a. eläimen luun palanen, nähtävästi eläimen jalasta, S-huoneen eteläinen ulkoseinä, alue III, kivien III:15 ja 17 välistä, syv. 40 cm. Näyte 1.
- 2.4.b. eläimen luun palanen, R-huoneen eteläseinä, alue II, kiven II:32 vierestä, syv. 15 cm. Näyte 2.

2.5. HIILI

2.5.1. Hiiltä R-huoneen länsiseinältä, alue II, kiven II:15 koillispuolelta, syv. 35 cm. Näyte 1.

* kuuluvat yhteen

Tulien, tullen palojen ja
esintymisen

x = tulla alle 5
x = tulla 5cm

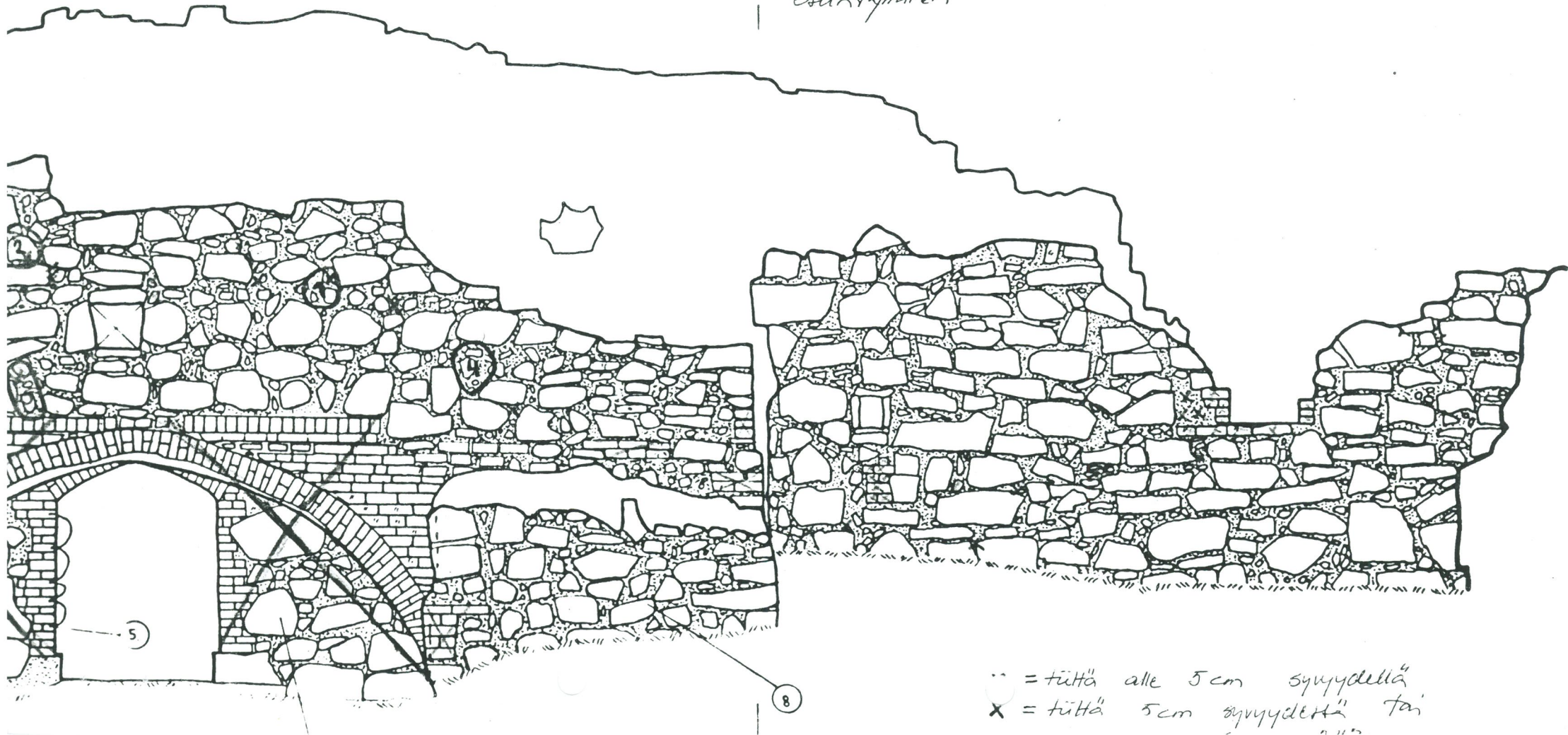
~ = aukko

R- JA S HUONEEN ETEL. ULKOSEINÄ

*

Kartta 4.

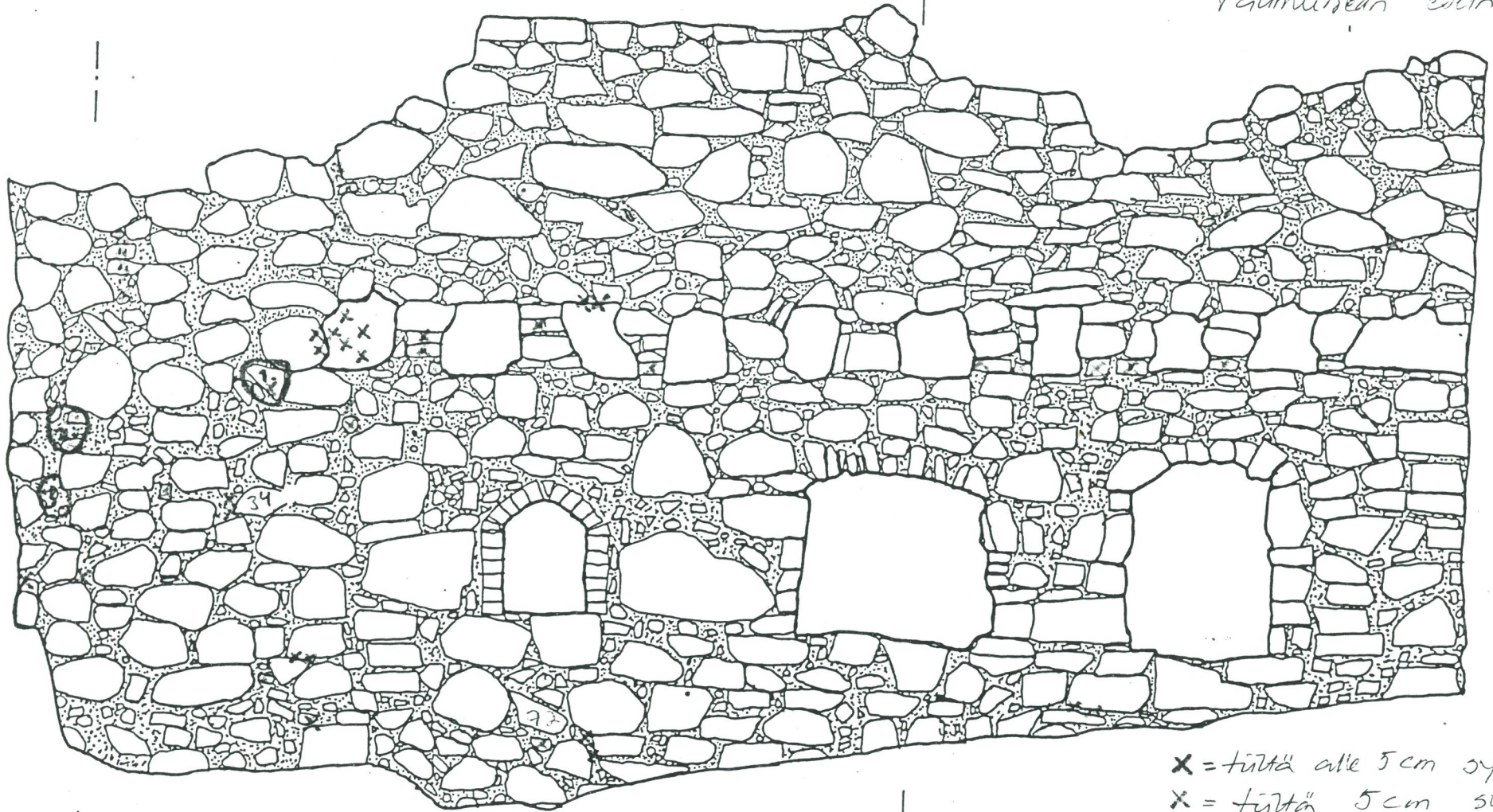
Tulien, tullen palojen ja tulimursteen
esintymisen

.. = tulla alle 5cm syvyydellä
x = tulla 5cm syvyydellä tai
" "

R-HUONEEN LÄNTOISEINÄ

Kartta 5.
tullen, tullen palojen ja
tulimurteen esiintymiset

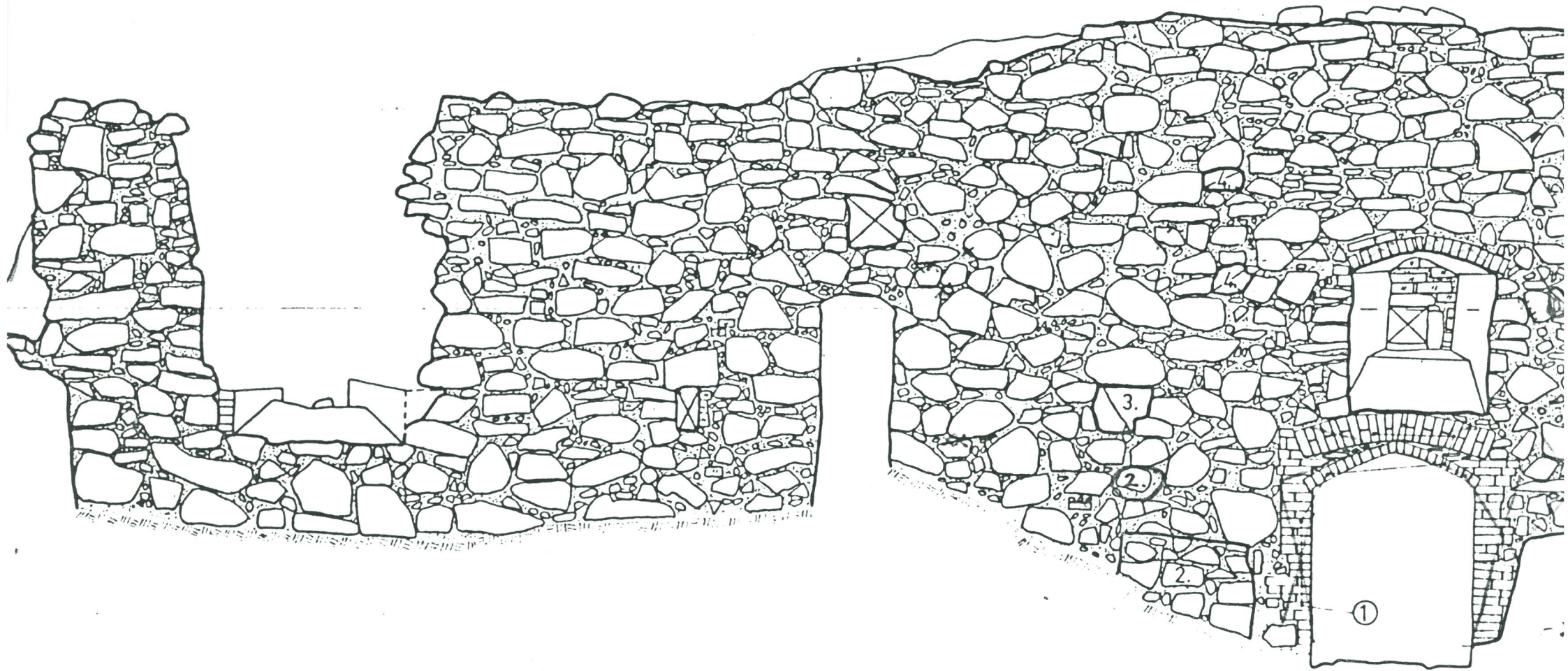

x = tulta alle 5 cm syvyydellä
x = tulta 5 cm syvyydellä
tai syvemmällä
~ = aukko

* Kuuluvat yhteen

Kartta 6.

Tulien, *fin*
finimursta

2

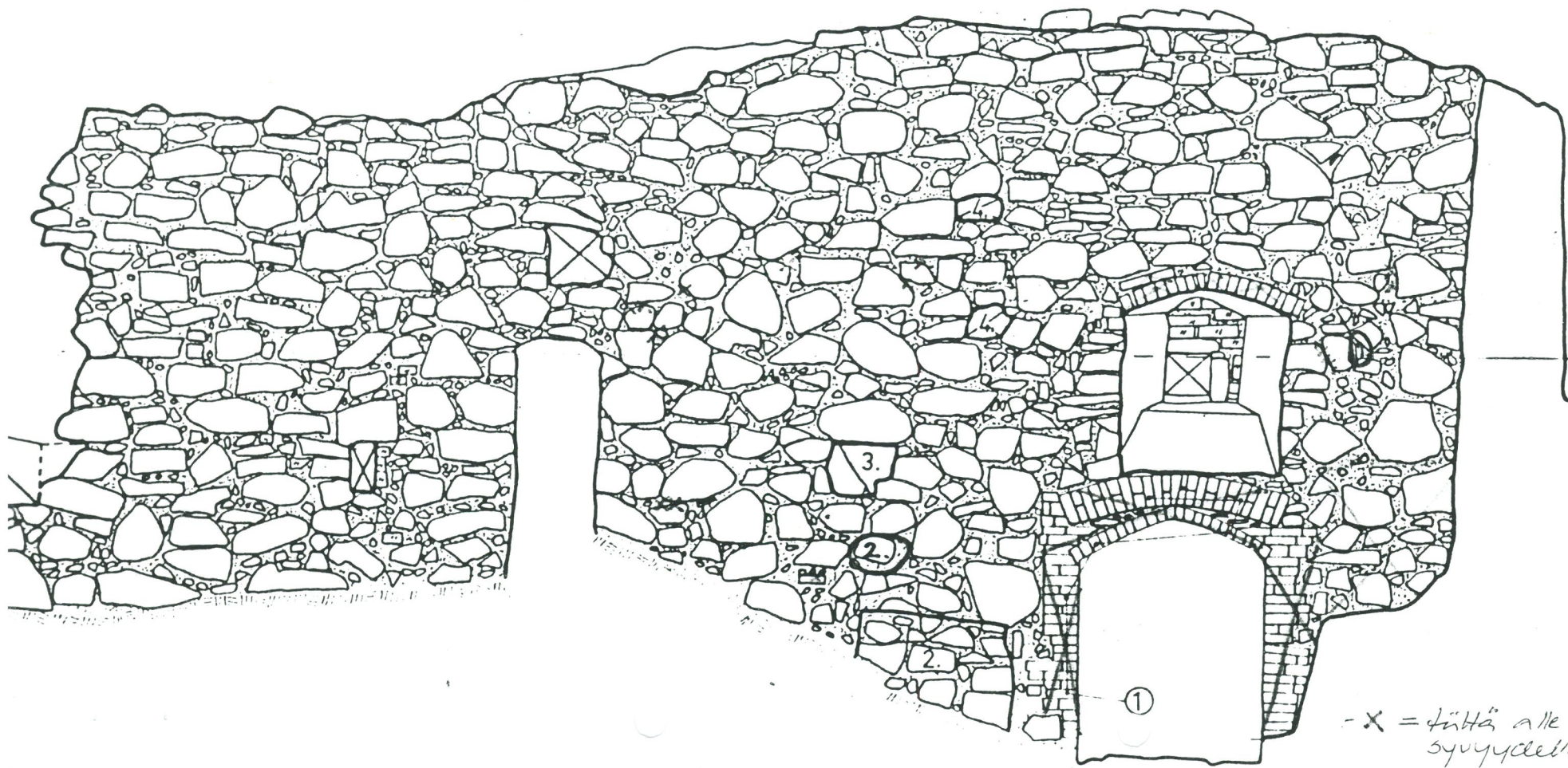
S-HUONE ETELÄSEINÄ

6

R-HUONE ETELÄSEINÄ

Kartta 6.

Tulien, tullen
tulimurseen; polojen ja
esintymien

410
▽

- X = tulta alle 5 cm
syvyydellä

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
3009	dia 135	sama pohjoisesta, sää:aurink.		21.5.	MK
3010	dia 135	koekaivanto 8801 pohjatasossa: kiveys näkyvillä ruuduissa B ja C ja osittain ruudussa A. Suunta:etelä, sää:pilv.		23.5.	MK
3011		sama lännestä.		23.5.	
3012		S-huoneen eteläinen ulkoseinä, Vesiaukko näkyvissä alueella IV, kivien IV:22 ja 29 välissä. Etelä, pilvinen.		24.5.	MK
3013		Koekaivanto 8802 ennen kaivausta Suunta:koillinen, sää:pilvinen.		24.5.	MK
3014		R-huoneen etel. ulkoseinä, alue I puhalluksen jälkeen. Etelä, pilv.		25.5.	MK
3015		sama			
3016		Koekaivanto 8802, ruutu A, 1 krs: kiveys tulossa esille. Kaakko, pilv.		25.5.	MK
3017		Mittavalokuva S-huoneen etel. ulkoseinän ikkuna-aukon ympäristöstä: etelä, aurink.		25.5.	MK
3018		sama			
3019		sama			
3020		sama			
3021		S-huoneen etel.ulkoseinä, alue IV, vesiaukon ympäristö puhallettuna ja osittain kivitettynä. Etelä, aurink.		25.5.	MK
3022		Työkuva: Esa Saari poistaa koekaivanto 8802 pohjoisosassa olleita kiviä. Koillinen, aurink.		26.5.	MK
3023		Koekaivanto 8802 ruudut A ja B 1. tasossa: lattiakiveys näkyvissä. Kaakko, aurinkoinen.		26.5.	MK
3024		Koekaivanto 8802, ruutu B 1. tasossa. Itä, aurinkoinen.		26.5.	MK
3025		R-huoneen eteläinen ulkoseinä,		30.5.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
2999.	dia 135	Alue 28, kehämuuria ruutujen 18 ja 9 kohdalla, kun XV kerros kaivettu. Kuvattu lounaasta.	28muuri	14.7.88	AS
3000.	dia 135	Alue 28, ruudut 17, 18, 8 ja 9 XV kerros. Kuvattu etelästä.	28r17, 18,8,9	14.7.88	AS
<u>KUUSISTON LINNA:</u>		<u>Muurien kunnostus ja koekaivan-</u>	<u>XV</u>		
		<u>not 8801-8803 kesällä 1988.</u>			
3001	dia 135	Kuvaaja: Minna Korolainen S-huoneen eteläisen ulkoseinän alapuoli, alue IV:n länsiosa: kivien IV:3-7 välissä näkyvät tiilet. Suunta:etelä, sää:aurinkoinen.		19.5.	MK
3002	dia 135	sama alue hiukan kauempaa: tiili näkyviin 2 cm syvyydeltä kivien IV:4 ja 5 välistä. Suunta:etelä, ilma:aurinkoinen.		19.5.	MK
3003	dia 135	koekaivanto 8801, ruudut A ja B. Ruutu A tasossa 1, B-ruudusta kaivetaan 3. kerrosta. Suunta:itä, sää:aurinkoinen.		20.5.	MK
3004	dia 135	koekaivanto 8801, ruutu C ja osaruudusta B: lattiakiveys näkyvillä. Suunta:itä, sää:aurink.		20.5.	MK
3005	dia 135	koekaivanto 8801, lattiakiveys ruudussa C ja osittain ruudussa B, savea osassa ruutua B ja ruudussa A. Suunta:etelä, sää:aurink.		20.5.	MK
3006	dia 135	S-huone, ikkuna-aukon länsipuolella tiiliä näkyvissä, suunta:etelä, sää:aurink.		20.5.	MK
3007	dia 135	S-huoneen eteläinen ulkoseinä, ampuma-aukon alapuolella tiiliä näkyvillä, suunta:etelä, sää:aurink.		20.5.	MK
3008	dia 135	S-huoneen etel. ulkoseinä, ikkuna-aukon alatasanne ennen piirtämistä. Kuvattu ylhäältä koillisesta, sää:aurink.		21.5.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaj
		alue I, aukko kivien 6,8,12 välissä. Etelä, aurink.		30.5.	MK
3026		Koekaivanto 8802, ruudut C ja D ennen tutkimuksia. Kaakko,aurink.		30.5.	MK
3027		sama ylhäältä etelästä			
3028		R-huoneen eteläinen ulkoseinä, aukko kivien I:6,8,12 välissä. Etelä, pilvinen.		30.5.	MK
3029		S-huoneen etel.sisäseinä, vesiaukko näkyvissä seinän alaosassa. Pohjoinen, aurink.		31.5.	MK
3030		sama alue hiukan syvennettynä, puuta näkyvissä. Pohj., pilv.		1.6.	MK
3031		sama kauempaa			
3032		S-huoneen etel. sisäseinä, vesikourun puosa.näkyvissä. Pohj., pilvinen.		2.6.	MK
3033		sama			
3034		sama			
3035		Koekaivanto 8802, ruutu C:ssä näkyvissä hiilipitoista maata n. 20 cm kiveyksestä alaspäin. Pohj., aurink.		2.6.	MK
3036		Koekaivanto 8802, ruudut A-D: kiveys näkyvissä. Itä,aurink.		3.6.	MK
3037		Koekaivanto 8802, ruutu A-C: puukoura näkyvissä. Itä,aurink.		3.6.	MK
3038		Kuusiston linnalta jo aiemmin talteen otettu tiili, jossa jalanjälki.		4.6.	MK
3039		S-huoneen etel.ulkoseinä, ampu- ma-aukon ympäristöä puhallettu. Etelä,aurink.		10.6.	MK
3040		Täuko: syntymäpäiväkakun syöntiä, vasemmalta: Esa Saari, Annamari Leena Venhe Varvikko, Jari Mäkelä, Minna Korolainen, Mikael Nyroos.		12.6.	MK
3041		R-huoneen länsiseinän palkkiaukkojen alapuolinen osa puhallettuna. Itä, aurink.		4.8.	MK
3042		sama etelämpää, kuvattu koillises- ta, aurink.		4.8.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
3043		sama pohjoisempaa, itä, aurink.		4.8.	MK
3044		R-huoneen länsiseinän pohjoiskomeron länsiseinä, osittain jo korjattuna. Koillinen, aurink.		4.8.	MK
3045		saman komeron eteläseinä jo korjattuna. Pohjoinen, aurink.		4.8.	MK
3046		R-huoneen länsiseinän eteläisen komeron katto osittain korjattuna, alhaalta kuvattu.		4.8.	MK
3047		saman huoneen eteläisen komeron länsiseinä korjattuna. Itä, aurink.		4.8.	MK
3048		R-huoneen länsiseinä, seinän eteläpuolella yläosassa näkyvä tiilenpää. Alue I. Itä, aurink.		4.8.	MK
3049		sama			
3050		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukko 2 ennen korjausta. Itä, aurink.		4.8.	MK
3051		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukko 1 ennen korjausta. Itä, aurink.		4.8.	MK
3052		R-huoneen länsiseinän eteläpuolen yläosassa olevia tiiliä. Kaakko, aurink.		4.8.	MK
3053		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukko 4 ennen korjausta. Kaakko, aurink.		4.8.	MK
3054		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukko 5 ennen korjausta. Itä, aurink.		4.8.	MK
3055		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukko 6 ennen korjausta. Itä, aurink.		4.8.	MK
3056		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukko 7 ennen korjausta. Kaakko, aurink.		4.8.	MK
3057		sama koillisesta			
3058		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukko 8 ennen korjausta, tiilenpää näkyvissä eteläpuolella. Itä, aurink.		4.8.	MK
3059		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukot 9 ja 10 ennen korjausta, itä, aurink.		4.8.	MK
3060		R-huoneen länsiseinä, aukot 9 ja 10 ennen korjausta. Itä, aurink.		4.8.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
3061		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukko 4 puhallettuna. Koillinen, aurink.		4.8.	MK
3062		R-huoneen länsiseinä, palkkiaukkojen 6 ja 7 välissä oleva kivi ja laasti ennen korjausta, osittain näkyvissä myös palkkiaukko 7 puhalluksen jälkeen. Itä, aurink.		4.8.	MK
3063		R-huoneen länsiseinä, tiilimurskaa näkyvissä palkkiaukkojen 7-8 välissä. Kaakko, pilvinen.		8.8.	MK
3064		R-huoneen länsiseinä, tiilenpää palkkiaukkojen 9-10 välissä, puhalluksen jälkeen. Itä, aurink.		8.8.	MK
3065		R-huoneen länsiseinä, alue IV: 13 ja 22 ym kivien välissä näkyvää tiiltä puhalluksen jälkeen. Koillinen, aurink.		11.8.	MK
3066		R-huoneen länsiseinä, alue V, kiven V:5 alapuolella tiilenpäättä ja tiilimurskaa näkyvillä osittaisen puhalluksen jälkeen. Kaakko, aurink.		11.8.	MK
3067		R-huoneen länsiseinä, pohjoisen komeron alapuolinen seinänosa puhalluksen jälkeen. Itä, aurink.		19.8.	MK
3068		R-huoneen länsiseinä, kivien IV: 46 ja 45 välissä näkyviä tiiliä puhalluksen jälkeen. Itä, aurink.		19.8.	MK
3069		R-huoneen eteläseinä, alue III puhallettuna, pohj., pilvinen.		22.8.	MK
3070		R-huoneen eteläseinä, työkuva: alue III:n puhaltamista. Pohj., pilv.		22.8.	MK
3071		R-huoneen eteläseinä, kivien I:21 ja 28 väliin tehty aukko: noin 10 kiveä näkyvissä, pohj., aurink.		23.8.	MK
3072		sama			

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
3073	dia 135	R-huoneen eteläseinä, alue III keskiosa osittain puhallettuna, etelä, aurink.		23.8.	MK
3074		R-huoneen länsiseinä, kiven V:5 lounaispuolella puuta ja tiiltä esille n. 30 cm syvyydestä puhalluksen jälkeen. Koillinen, aurink.		24.8.	MK
3075		sama lähempää			
3076		sama hyvin läheltä, koillinen, aurink.		24.8.	MK
3077		R-huoneen pohjoisseinän länsiosan alapuoli puhalluksen jälkeen kaakko, aurink.		25.8.	MK
3078		sama kauempaa			
3079		tiilenpää näkyvissä em. paikassa puhalluksen jälkeen, kaakko, aurink.		25.8.	MK
3080		R-huoneen pohjoisseinän itäpuoli ennen korjausta. Etelä, aurink.		26.8.	MK
		VÄRIKUVIA:			
3081	värikuva 135	S-huoneen etel. ulkoseinän ikkuna-aukossa olevaa vanhaa, aakuperäistä laastia ja tiilimurskaa. Länsi, pilv.		5.7.	MK
3082		Koekaivanto 8802, ruudut A ja C, puukouru. Koillinen, aurink.		5.7.	MK
3083		sama ylhäältä kaakosta			
3084		sama koillisesta			
3085		sama idästä			
3086		Koekaivanto 8803, ruutu A, syv. n. 20 cm. Itä, pilv.		10.7.	MK
3087		sama noin 5 cm syvemmältä			
3088		Koekaivanto 8802, puukourun profiilit 1 ja 2. Koillinen, pilv.		12.7.	MK
3089		sama idästä			
3090		työkuva kaivausalueelta: ruutu 24 5.krs:ta piirretään. Vasemmalta: Antti Suna, Annamari Varvikko, Leena Venhe. Luode, aurink.		12.7.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
3091	väri- kuva 135	työkuva kaivausalueelta: ruudut 32 ja 40. Kaivamassa Mikael Nyroos, seisomassa Outi Suoranta, piirtämässä Annamari Varvikko ja Leena Venhe. Länsi, aurink.		12.7.	MK
3092		Keramiikan palasia, joita löydettiin koekaivanto 8803 ruudusta A.		12.7.	MK
3093		työpäivän päättymisen: kotimatka edessä.		12.7.	MK
3094		työkuva: kaivausalueen peittämisestä. Länsi, aurink.		15.7.	MK
3095		työkuva: kaivausalueen peittämisestä. Luode, pilv.		15.7.	MK
3096		koekaivanto 8803, ruutu B kallioiden asti kaivettuna. Etelä, aurink.		15.7.	MK
3097		sama kaakosta			
3098		koekaivanto 8803, ruutu B. Kaakko, aurink.		15.7.	MK
MUSTAVALKOKUVIA					
3099	mv 120	Yksityiskohta R-huoneen eteläisestä ulkoseinästä ennen korjausta. Alue III, kiven 29 vieressä tiilenpäitä näkyvissä. Etelä, aurink.		17.5.	MK
3100		Yksityiskohta R-huoneen eteläisen ulkoseinän alueelta, ennen korjausta. Etelä, pilv.		17.5.	MK
3101		sama			
3102		S-huoneen etel.ulkoseinän pohjois- itänurkka etelästä käsin ennen korjausta. Aurink.		17.5.	MK
3103		S-huoneen etel. ulkoseinän ikkuna-aukon ympäristö ennen korjausta. Etelä, aurink.		17.5.	MK
3104		S-huoneen etel.ulkoseinän länsiosa ennen korjausta. Etelä, aurink.		17.5.	MK
3105		Portin itäseinä, kuvattuna idästä korjaamattomana. Oikealla näkyy S-huoneen etel. ulkoseinää. Aurink.		18.5.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaj
3106	mv 120	Koekaivanto 8801:n pohjoispää ennen kaivauksia. Kaakko, aurink.		18.5.	MK
3107		S-huoneen etel. ulkoseinän keski- osa ennen korjausta. Etelä, aurink.		18.5.	MK
3108		Portin itäseinä kuvattuna idästä korjaamattomana. Aurink.		18.5.	MK
3109		Koekaivanto 8801 kaivamista, työ- kuva, kaivajana Esa Saari. Etelä, pilv.		18.5.	MK
3110		Koekaivanto 8801 1. tasossa. Ete- lä, pilv.		18.5.	MK
3111		Sama kaakosta		18.5.	MK
3112		Rakennusjätettä koekaivanto 8801:n 2 krs:ssa, ruuduissa B ja C, koil- linen, aurink.		19.5.	MK
3113		Sama etelästä, aurink.		19,5,	MK
3114		Työkuva: Anna-Kaisa Sjölund ottaa koekaivannon 8801 ruutu C:stä maanäytettä, kaakko, aurink.		19.5.	MK
3115		Koekaivanto 8801, ruudusta C lattia- kiveys näkyvissä. Etelä, aurink.		20.5.	MK
3116		sama idästä, aurink.		20.5.	MK
3117		S-huoneen etel. ulkoseinän ampu- ma-aukko. Yläpuolella ja alapuo- lella olevaa seinää puhallettu ja kivitetty. Etelä, aurink.		21.5.	MK
3118		S-huoneen etel. ulkoseinän ikku- na-aukko, ympäristöä puhallettu. Etelä, aurink.		21.5.	MK
3119		S-huoneen etel. ulkoseinän ampu- ma-aukko. Yllä oleva alue juuri kivi- tetty. Etelä, aurink.		21.5. 21.5.	MK MK
3120		S-huoneen etel. ulkoseinän ampu- ma-aukon allaoleva alue puhal- lettuna ja kivitettynä. Etelä, aurink.		21.5.	MK
3121		sama		21.5.	MK
3122		S-huoneen etel. ulkoseinän ikku- na-aukon pohjataso ennen kor- jausta. Kuvattu ylhäältä idästä. Aurink.		21.5.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
3123	mv 120	Koekaivanto 8801:lattialaatat näkyvissä ja ruutu A:ssa tumma maakerros. Etelä, pilv.		23.5.	MK
3124		sama kaakosta, pilv.		23.5.	MK
3125		S-huoneen etel.ulkoseinä, vesiaukko alueella IV, kivien 22 ja 29 välissä. Etelä, pilv.		24.5.	MK
3126		S-huoneen etel. sisäseinä ennen tutkimuksia, koillinen, pilv.		24.5.	MK
3127		Mittavalokuva. S-seinän ikkuna-aukko. Teippien paikka: <div style="text-align: center;"> </div>		25.5.	MK
3128		Kuvattu etelästä, aurink.		25.5.	MK
3129		sama, etelä, aurink.		25.5.	MK
3130		S-huoneen etel. sisäseinä, vesiaukko luoteesta kuvattuna, puukouru näkyvissä, koillisesta, aurink.		31.5.	MK
3131		Koekaivanto 8802, puuta esille ruudusta A, pohj.,pilv.		1.6.	MK
3132		Puukourun (koekaiv.8802) kaivamista jatkettu pohj.päin (lattia-kiveystä poistettu ruuduista A ja C), koillinen, pilv.		2.6.	MK
3133		sama pohjoisesta, pilv.		2.6.	MK
3134		sama koillisesta, pilv.		3.6.	MK
3135		sama, mutta kouru kokonaan näkyvissä, koillinen, pilv.		3.6.	MK
3136		sama koillisesta, pilv.		3.6.	MK
3137		sama			
3138		puukourun eteläosa, pohj.,pilv.		3.6.	MK
3139		koko kouru kuvattuna ylhäältä, kaakko, pilv.		3.6.	MK
3140		sama			
3141		koekaivanto 8801, ruudut C,D,E n.30 cm syvyydessä, itä,aurink.		6.7.	MK
3142		sama			
3143		sama n. 10 cm syvempää		6.7.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
3144	mv 120	koekaivanto 8801, ruutu C poh- jaan kaivettuna, itä, aurink.		6.7.	MK
3145		R-huoneen länsiseinä, paaluaukot 7,8,9 ja 10 ennen korjausta, itä, pilv.		7.7.	MK
3146		R-huoneen länsiseinä, sama alempaa pohjoinen komero näkyvillä myös- kin. Ennen korjausta, itä, pilv.		7.7.	MK
3147		Koekaivanto 8803 ennen kaivamis- pohj, pilv.		7.7.	MK
3148		Koekaivanto 8803 ruutu A, ennen kaivamista, kaakko, pilv.		7.7.	MK
3149		R-huoneen länsiseinä ennen kor- jausta, eteläinen komero näky- vissä, itä, pilv.		8.7.	MK
3150		R-huoneen länsiseinän eteläosa, alapuoli ennen korjausta. Koil- linen, pilv.		8.7.	MK
3151		R-huoneen länsiseinä, pohjoinen ja eteläinen komero ennen korjausta, 2 tiilenpäättä eteläisen komeron yläpuolella näkyvissä, itä, pilv.		8.7.	MK
3152		R-huoneen länsiseinän yläosa, alue III tehty aukko, tiiltä nä- kyvissä, itä, pilv.		9.7.	MK
3153		Koekaivanto 8803, ruutu A lop- puun kaivettuna (niin paljon, kuin sitä v.88 kaivettiin) ja R-huoneen länsiseinän osa, joka paljastui maan alta, koillinen, aurink.		14.7.	MK
3154		sama itäkoillisesta ja hiukan lähempää		14.7.	MK
3155		Koekaivanto 8803, ruutu A pohja- taso, pohjoinen, pilv.		15.7.	MK
3156		sama pohjois-luoteesta ja hiukan lähempää, pilv.		15.7.	MK
3157		Koekaivanto 8803, ruutu B, 1 krs, itä, pilv.		15.7.	MK
3158		Koekaivanto 8803, ruutu B loppuun kaivettuna: kallio tuli esille, kaakko, pilvinen.		15.7.	MK

no.	filmi	kohde	paikka	aika	kuvaaja
3159	mv	sama idästä, pilv.		15.7.	MK
3160	120	Koekaivanto 8803, ruutu A, poh- jaan kaivettuna, R-huoneen län- siseinän alamuuri näkyvillä, pohj., pilv.		15.7.	MK
3161		R-huoneen länsiseinä, palkki- aukkojen alaosa (alue III) puhal- tamisen jälkeen. Itä, aurink.		18.7.	MK
3162		R-huoneen länsiseinä, palkki- aukko 1 : uutta laastia näkyvil- lä, osin puhallettu. Itä, pilv.		8.8.	MK
3163		R-huoneen länsiseinä, palkki- aukko 3 puhallettuna. Itä, pilv.		8.8.	MK
3164		R-huoneen länsiseinä, palkki- aukko 4 puhallettuna. Itä, pilv.		8.8.	MK
3165		R-huoneen länsiseinä, palkki- aukko 5 puhallettuna. Itä, pilv.		8.8.	MK
3166		R-huoneen länsiseinä, palkki- aukko 7 puhallettuna. Itä, pilv.		8.8.	MK
3167		R-huoneen länsiseinä, palkki- aukko 8 puhallettuna. Itä, pilv.		8.8.	MK
3168		R-huoneen länsiseinä, palkki- aukot 9 ja 10 puhallettuina. Itä, pilv.		8.8.	MK
3169		R-huoneen länsiseinä, alue V, tiiltä näkyvissä kivien V:5 alapuolella. Itä, pilv.		11.8.	MK